

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER  
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART  
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 29 NOVEMBER 1933

No. 935

## NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-  
Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W.  
M. van Lanschot; E. D. van Walree.

Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak;  
Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.

## ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

### COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van  
Lenep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.  
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen  
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;  
Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement  
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-  
tenties: Nijgh & van Dijmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,  
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.  
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in  
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per  
jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch  
Kwartalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen  
het weekblad en het Kwartalbericht gratis en een reductie  
op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

29 NOVEMBER 1933.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen ver-  
andering. De noteeringen bleven: prolongatie 1 pCt.,  
particulier disconto  $\frac{3}{8}$  pCt. en callgeld  $\frac{1}{4}$  pCt.

In overeenstemming met de zeer ruime geldmarkt  
kon de toewijzing van het schatkistpapier, vooral van  
de drie- en zes-maands promessen, tegen een zeer laag  
rentepercentage geschieden. Ingeschreven werd in  
totaal voor f 117.888.000. Toegewezen werden  
f 24.960.000 drie-maandspromessen à f 999,25 of  
 $\frac{9}{16}$  pCt.; f 5.450.000 zes-maandspromessen à f 997,50  
of  $\frac{1}{2}$  pCt. en f 48.495.000 jaarbiljetten à f 1.012,50  
of  $\frac{1}{3}$  pCt.

\* \* \*

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank  
blijkt de post binnenlandsche wissels te zijn gedaald  
met f 342.000. De beleeningen verminderden met  
f 222.000. 's Rijks schatkist heeft een voorschot op-  
genomen ten bedrage van f 7 miljoen, nadat zij de  
vorige week nog f 5 miljoen tegoed in rekening-  
courant had. De post papier op het buitenland bleef  
op gelijke hoogte.

De goudvoorraad der Bank blijkt met f 762.000 te  
zijn toegenomen tengevolge van een vermeerdering  
van het gouden muntmateriaal groot f 3,5 miljoen

en een daling van den voorraad gemunt goud van  
f 2,8 miljoen. De zilvervoorraad steeg met f 172.000.

Onder de passiva der Bank vermeerderde de bil-  
jettencirculatie met f 6,4 miljoen. De saldi in reke-  
ning-courant van anderen stegen met ruim f 6 mil-  
lioën. Het beschikbaar metaalsaldo nam met f 2 mil-  
lioën af; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg  
83 pCt., evenals de vorige week.

\* \*

Hoewel de Dollar-noteering de eerste dagen van  
deze week wellicht door de verhooging van den Ame-  
rikaanschen goudprijs, eenige weifeling toonde — zij  
ging van 1.51 op 1.48 $\frac{1}{4}$  terug — is de stemming ver-  
der geregeld door vast gebleven. De koers liep dan  
ook geregeld op en kwam gisteren na beurs boven  
de 1.61. De stijging van den Dollarkoers heeft velen,  
die tegen hun effectenbezit „gehedged” hadden, aan  
het wankelen gebracht en dekkingen uit dien hoofde  
hebben aan den Dollar-koers wel eenigen steun ver-  
leend. De marge voor Dollars op levering drie maan-  
den — die aanvankelijk van  $\frac{3}{4}$  c. disagio tot 2 c.  
was teruggelopen — is ondanks de stijging van den  
wisselkoers toch weder op  $\frac{3}{4}$  c. teruggekomen, waar-  
uit blijkt, dat de toekomst van den Dollar toch nog  
niet onverdeeld gunstig wordt ingezien. Ponden blij-  
ven vast, doordat velen hun laatste toevlucht in dit  
devies hebben gezocht. Geopend op 8.05 zijn zij ge-  
regeld opgelopen en tenslotte op 8.22 gekomen. De  
\$/£-noteering geeft het volgende beeld: 5.35—5.45—  
5.10. De Frs./£-noteering liep ondanks den steun van  
83.10 tot 84.50 op. Hier kwamen Francs van 9.70 op  
97 $\frac{1}{2}$ %. Marken bleven eveneens gezocht en kwamen  
van 59.15 op 59.26. Ook voor de verschillende soorten  
Sperrmarken blijft veel vraag bestaan; gisteren was  
echter het aanbod iets grooter. Belga's waren de eer-  
ste dagen eerder aangeboden, doch konden zich ten-  
slotte herstellen tot 34.56. Zwitsersche Francs kwa-  
men van 48.04 op 48.07 $\frac{1}{2}$ . Lires onveranderd 13.07.  
Peseta's vaster: 20.25. Het Noorden natuurlijk even-  
eens hooger: Kopenhagen 36.70, Oslo 41.25 en Stock-  
holm 42.35. Canadeesche Dollars kwamen op 1.62 $\frac{1}{2}$ .  
Kabel Batavia 100%.

Zoals reeds gezegd, waren Dollars op levering  
met een kleine onderberekening eerder aangeboden;  
de slotnoteering was  $\frac{1}{2}$  en  $\frac{3}{4}$  c. onder den kassa-  
prijs. Ponden op één-maand levering noteerden rond  
pari, op drie maanden deden zij  $\frac{3}{8}$  c. agio. Fransche  
Francs op termijn resp. 3 c. en 7 $\frac{1}{2}$  c. disagio.

De omzetten op onze goudmarkt waren niet van  
veel beteekenis, hoewel er toch nog wel een en ander  
omging. Baren deden tenslotte f 1.649%, Eagles  
2.50% en Sovereigns 12.37%.

## INDUSTRIE EN LANDBOUW.

Het belang, dat de nijverheid in het geheel der bestaansbronnen van ons volk inneemt, blijkt het duidelijkst uit een vergelijking van het aantal personen, dat daarin zijn bestaan vindt, vergeleken met die in andere bedrijven.

De Beroepstelling van 1930 toont aan, dat in de 17 nijverheidsgroepen 1.235.810 personen werkzaam zijn, dat is 15,6 pCt. van de geheele bevolking van 0 tot 100 jaar en 39 pCt. van allen, die een beroep uitoefenen en het dubbele van de landbouwbedrijven met 639.023 personen.

Vergelijken wij diezelfde getallen met de overeenkomstige van vroegere beroepstellingen, dan leert dit ons, dat sedert 1889 in de nijverheid het aantal personen toenam van 500.000 tot 1.236.000, dus met 147 pCt. en in den landbouw van 525.000 tot 639.000, dus met 22 pCt., terwijl de totale bevolking toenam met 76 pCt.

Het toenemend belang van de nijverheid in vergelijking met den landbouw is ook te zien uit het percentage op het totaal der bevolking. Dit bedroeg bij de 5 tienjaarlijksche tellingen:

	1889	1899	1909	1920	1930
Nijverheid .....	11.1	11.3	13.5	15.0	15.6
Landbouw .....	11.5	11.2	10.6	9.1	8.0
Handel .....	2.8	3.7	4.1	4.0	5.0
Verkeerswezen .....	2.9	2.7	3.4	3.8	3.7

Was in 1889 en iets minder reeds in 1899, de landbouw even sterk bezet als de nijverheid en tweemaal zoo sterk als handel en verkeer tezamen, in 1930 gebruikt de landbouw half zooveel krachten als de nijverheid en iets minder dan handel en verkeer tezamen.

Uit die momentopnamen zijn weinig gebogen curven te construeeren, die een regelmatige beweging doen zien, welker oorzaken niet moeilijk te vinden zijn. Deze beweging is niet alleen verklaarbaar, doch onvermijdelijk en zoolang de oorzaak — de bevolkingstoename — blijft werken, zal er slechts bestaansmogelijkheid voor allen zijn, zoolang nijverheid, handel en verkeer sterker toenemen dan de bevolking, want de landbouw blijft in zijn behoefte aan arbeid vrijwel stationnair. Wat door rationalisatie uitvalt, wordt aangetrokken door uitbreiding van cultuurgrond en door intensiever cultuur, speciaal door de toeneming van den tuinbouw, die industriele vormen aanneemt. Die tuinbouw, tot dusverre een monument van energie en bekwaamheid, is echter voor zijn afzet in hooge mate afhankelijk van de uitvoermogelijkheid. Leert het buitenland door ontwikkeling van zijn tuinbouw zelf in zijn behoeften voorzien, of sluiten de afnemende landen hun grenzen of daalt hun koopkracht, dan is alle kunde en kracht onzer tuinbouwers vruchteloos.

Dit alles wijst er op, dat voor Nederland het voortbestaan en de uitbreiding zijner industrie het primaire belang is voor de volkswelvaart.

Handel en verkeerswezen putten voor een zeer groot deel hun bestaansmogelijkheid uit nijverheid en landbouw, zoo wat betreft de verschaffing van grondstoffen en andere bedrijfsbenodigdheden en de verdere behandeling der producten, als de voorziening in de behoeften dergenen, die in nijverheid en landbouw hun koopkracht verwerven.

Voor een klein, doch niet te verwaarloozen deel ontstaat die koopkracht uit ons aandeel in de uitsluitend internationale handel en scheepvaart, terwijl de voordeelen, die het Rijk buiten Europa voor het Rijk binnen Europa biedt, niet hoog genoeg gewaardeerd kunnen worden.

Is het wel noodig erop te wijzen, dat al wat de Overheid kan besteden voor salarissen, openbare werken en culturele instellingen, moet ontstaan in die direct productieve bedrijven?

Dan is het duidelijk, dat heel ons volk en de leidende Overheid zich thans tot hoofddoel moeten stel-

## INHOUD.

	Blz.
INDUSTRIE EN LANDBOUW door <i>C. J. P. Zaalberg</i> .....	920
De Nederlandsche spoorwegen en de concurrentie door <i>Ir. H. E. Verschoor</i> .....	922
Nederland en het goudblok door <i>H. Dunlop</i> .....	922
De Damarconcessies van Nieuw-Guinea door <i>Dr. R. Broersma</i> .....	924
Hervorming van bank- en credietwezen I door <i>Dr. F. M. Wibaut</i> .....	925
<b>AANTEKENINGEN:</b>	
Het regeeringsstandpunt over de verhouding tusschen industrie en landbouw .....	927
De kunstzijde-industrie in Nederland en België ..	929
De vooruitzichten van den landbouw in Engeland ..	929
Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek .....	930
Onttrekking van oudere arbeiders aan het bedrijf ..	930
Critiek op het theerrestrictieplan .....	931
<b>INGEZONDEN STUKKEN:</b>	
De veeteelt en haar problemen door <i>H. J. Frietema</i> ..	931
De contingenteering van bladzink in strijd met de crisisinvoerwet? door <i>Mr. W. P. M. van der Loo</i> met Naschrift .....	932
<b>MAANDCIJFERS:</b>	
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen .....	933
<b>STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN</b> .....	933—938
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

len de instandhouding van nijverheid, landbouw en koopvaardij en dat, gezien de relatieve waarden van industrie en landbouw en de noodzakelijkheid van voortdurende uitbreiding der industrie bij een constante grootte van den landbouw, een ondersteuning van een van beide ten koste van den ander tot verzwakking van het geheel leidt en dat dit in verhoogde mate het geval zal zijn, wanneer dan ondersteuning van den landbouw vooraan gaat.

Een factor van beteekenis is hierbij, dat de geweldige teruggang van de bedrijvigheid der groote ondernemingen in Indië met de gevolgen daarvan op de bevolking dier gewesten, onze industrie van een groote afzetgelegenheid heeft beroofd.

Bij een zoo duidelijk sprekend overwegend belang van de nijverheid voor onze volkswelvaart en de verpletterende verliezen in de nijverheid en in de koopvaardij dringt met den dag luider de vraag zich aan ons op, of wij met onze crisiswetgeving niet op den verkeerden weg zijn, of de landbouwsteun wel werkt in de richting van *aanpassing*, zoowel voor de industrie als voor den landbouw zelf.

De Regeering heeft bij de mededeeling harer koersbepaling in September jl. krachtige, vertrouwen gevende klanken doen hooren over de noodzakelijkheid van *aanpassing* bij nieuwe verhoudingen. Doch wat zien wij daarvan als gevolg der voortgezette economische politiek, waarvan de kern is de vrijwel ongewijzigde instandhouding van het landbouwbedrijf met prijzen, die loonend zijn, ook nog — zij het in verminderde mate — voor de grondeigenaren en hypotheekgevers en die moeten worden opgebracht door de binnenlandsche consumenten, die verhinderd worden levensmiddelen te gaan koopen in landen, die zich reeds aangepast hebben. Wij zien daarin veel meer dan een streven naar *aanpassing*, een poging om te consolideeren, wat in andere verhoudingen gegroeid is.

De toestand is nu zóó geworden, dat de nijverheid, die zich op alle wijzen wil aanpassen, d.w.z. met alle middelen en na uitsluiting van kapitaalrente en met stijgende schuldenlast, streeft naar het bereiken van concurrerende prijzen, daarin verhinderd wordt door de uitzonderlijk hooge prijzen der levensmiddelen in

ons land. Dit schept, evenals de relatief hoge loonen in beschutte bedrijven en overheidsdienst, een bemoeilijking van den export, die in fatale gevolgen wedijvert met alle door het buitenland uitgevonden handelsbelemmeringen en maakt het den buitenlander gemakkelijk, om met zijn nijverheidsproducten ook hier de laagste in prijs te zijn.

Wij kunnen toch onmogelijk een harmonie ontdekken in een financieel beleid, waarbij naar twee geheel verschillende principes zware lasten op het volk gelegd worden. Eenerzijds de beheerder van de Schatkist, die zijn belastingen met zorg en moeite en groote zuinigheid onder scherp toezicht der volksvertegenwoordiging heft, gebaseerd op draagkracht en belastingwetenschap en die zich streng houden moet aan begrotingen. Anderzijds die Regeering als beschermer van den Landbouw, die nogal vrijelijk beschikend over een Landbouwcrisisfonds, datzelfde volk belast met steeds meer tientallen millioenen, spottend met belastingwetenschap en met draagkracht, integendeel den kinderzegen als factor voor de progressie aannemend. Brood, aardappelen, suiker, boter, fruit, spek en vleesch en vet zijn aanslagbiljetten geworden, waarop met onzichtbare inkt heffingen zijn ingevuld, die in klinkende munt moeten worden voldaan en waarvan geen ontduiking mogelijk is. De zeer recente huishoudbudgets toonen een verhooging juist voor de gezinnen der minst draagkrachtigen, doordat voor hen de voeding de belangrijkste uitgaaf vordert.

Hoe kan er sprake zijn van aanpassing in den Landbouw, zoolang het hoofdbeginsel is, dat alle grond bebouwd moet worden en alle productie loonend moet zijn, ook op die gronden, welke productiviteit reeds ver beneden de grens der economische opbrengstmogelijkheid ligt?

De verslagen der Landbouwboekhoudbureaux toonen aan, dat in 1932 als regel nog pacht en hypotheekrente werden betaald. Ook voor 1933 vindt men dat in de wereld der grondbezitters en hypotheekhouders nog heel gewoon, ofschoon het geld wordt opgebracht uit heffingen, die tot motief hebben de instandhouding van het landbouwbedrijf. Zie daarnaast scheepvaart en nijverheid, die niet alleen geen rente afwerpen, doch haar winst- en verliesrekening afsluiten met rooden inkt.

Alle secundaire maatregelen van opgelegde teeltbeperking en teeltregeling zijn machteloos tegenover zoo'n als axioma aangenomen vromen wensch, ingegeven door humane gevoelens en waardeering voor de groote beteekenis van den landbouwenden stand voor ons volksbestaan.

Vergelijk daarmede den gang van zaken in nijverheid en scheepvaart.

Wanneer die niet langer de concurrentie kunnen volhouden met het buitenland, worden de fabrieken stilgezet en de schepen opgelegd. De onderneming ziet haar kracht met den dag afnemen door de permanente vaste lasten, de kosten van onderhoud en de snelle waardevermindering hunner outillage als werktuigen en schepen, de arbeiders worden werkloos en komen ten laste van eigen fondsen en openbare kassen. De ondernemingen gaan financieel te gronde, om nooit meer te herleven. De cultuurgrond daarentegen blijft bestaan en gaat bij niet-gebruik slechts weinig en tijdelijk in waarde achteruit.

Het eenige, dat voor de industrie ter verzachting van Regeeringswege wordt gedaan, is de contingentering van den invoer en de bevordering van het gebruik van Nederlandsch fabrikaat. Maar men kan dit toch bezwaarlijk bij de „aanpassing” indeelen. Het behoort eerder tot het tegendeel en wekt bovendien bij menige niet ver ziende nijvere den waan, dat onze nijverheid te redden is door het te harer beschikking stellen van den binnenlandschen consument, ofschoon het middel slechts wordt toegepast, om rampen door abnormaal vergrooten invoer te voorkomen.

Onze nijverheid heeft niet alleen in haar eigen be-

lang noodig, dat de productiekosten zich aanpassen bij die in het buitenland, doch van een bloeiende en groeiende nijverheid hangt de geheele volkswelvaart nog meer af dan van den omvang van den landbouw. De cijfers laten daarover geen twijfel.

De verhouding is dus zóó geworden, dat voor grond, die thans géén bedrijfswaarde heeft, rente moet worden opgebracht door de andere bedrijven, die reeds negatief rendement geven en in hun moeizaam bestaan nog geremd worden door den steun aan den landbouw en den grondbezitter.

Wij weten zelfs nog niet, hoe groot het bedrag is, dat ons volk opbrengt, om aan den landbouw hogere prijzen te betalen dan op de wereldmarkt gelden. De Minister-President noemde in de Tweede Kamer een bedrag van f 162 millioen als begrooting van het Landbouwcrisisfonds.

Ik ga nu nog voorbij allerlei rechtstreeksche benadeeling van tal van industrieën, doordat beschermende maatregelen voor den landbouw hen bemoeilijken in het verkrijgen van grondstoffen of het uitoefenen van hun bedrijf.

\* \* \*

Deze constateering van een belangenstrijd tusschen landbouw en nijverheid, die geenszins voortvloeit uit de natuur der dingen, doch een gevolg is, ten eerste van het groote verschil in de belooning in de beschutte bedrijven en den overheidsdienst eenerzijds en den landbouw anderzijds en vervolgens van de ongelijke behandeling van Regeeringswege, zou den schijn kunnen wekken, dat ook ik de gegrondheid, de noodzakelijkheid van dien strijd erken. Niets is minder waar. Beide bedrijfspgroepen zijn van vitaal belang voor ons volk en nooit heeft op de Regeering zwaarder de plicht gedrukt, om beider belangen te behartigen. Het is een groot geluk voor onze volkskracht, dat wij in beide voor een groot deel ons bestaan vinden en het leidt tot ongeluk, als een van beide ineenschrompelt, maar dit ongeluk zal het grootst zijn, als de nijverheid het kind van de rekening wordt en groot zal de schuld en achteraf het zelfverwijt zijn, als dit bevorderd is door een vermeende bevoordeeling van den landbouw, welke ten slotte zal blijken de heilzame aanpassing te hebben tegengehouden.

Men vergete toch niet, dat een verarming van den landbouw het productie-apparaat nagenoeg intact laat, doch dat verarming van industrie en scheepvaart de ondernemingen met hun kapitaal-goederen doet verdwijnen.

In afwachting van het begrotingsontwerp van het Landbouwcrisisfonds heeft de Regeering in de Memorie van Antwoord voor Hoofdstuk X een verdediging gegeven van den landbouwsteun. De motieven zijn allemaal heel mooi, maar ze blijven even mooi als men overall het woord landbouw door nijverheid vervangt. Want er bestaat nog iets meer dan de in dat stuk genoemde *landbouwcrisis*. In een groot deel van het overig bedrijfsleven is de crisis even onrustbarend. Wordt voortgegaan met op een kwart van het bedrijfsleven een Planwirtschaft toe te passen, bekostigd door de overige  $\frac{3}{4}$ , die al noodlijdend zijn, dan gaan wij nu met versnelden pas naar toestanden op economisch en monetair en misschien op politiek gebied, die vermeden moeten en hopelijk nog kunnen worden.

Onze innige hoop is, dat deze Regeering, die reeds zoo menig goed begin gemaakt heeft, dit voornaamste deel van haar taak helder zal zien en krachtig aanvatten en doorzetten. Maar dan dient zij het bedrijfsleven als één levend geheel te zien, waarvan niet het eene deel volgens Roosevelt en de groote rest (na bloedafapping door Roosevelt) volgens Colijn—Oud—Trip bestuurd wordt.

C. J. P. ZAALBERG.

### DE NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN EN DE CONCURRENTIE.

Bij vergelijking van gelijke oppervlakten heeft Nederland driemaal zooveel spoorlijnen als de Vereenigde Staten (U.S.) en ongeveer evenveel auto's. (Hierbij ware eene splitsing te maken tusschen het Oosten eenerzijds, en het Midden en Westen van U. S. anderzijds). De bevolkingsdichtheid in Nederland is echter 20 maal zoo groot. Het ligt voor de hand, dat de schaarschte der Amerikaansche spoorwegen het reizigersverkeer per auto sterk moest bevorderen. Zoolang in Nederland niet twee van de drie spoorlijnen worden opgebroken, is hier eene ontwikkeling in het reizigersverkeer in auto's als in de Ver. Staten niet te verwachten.

Vier jaren geleden verzamelde wijlen ir. L. Swaab gegevens, waaruit viel af te leiden, dat per jaar in Nederland 2000 miljoen reizigerskm. (voor een groot deel betreft dit geen tegen de spoorwegen concurrerend verkeer, doch nieuw en gedeeltelijk toevoegend verkeer) in auto's werden afgelegd, waarvan 1/2 in autobussen; het reizigersverkeer per trein bedroeg toen 3500 miljoen reizigerskm. Ongetwijfeld zijn deze beide waarden elkaar in de laatste vier jaren genaderd. Hierbij worde echter geconstateerd, dat bij de in 1933 nog toenemende economische inzinking de (20 pCt.) verlaging der tarieven voor plaatskaarten (zonder abonnementen) sedert die invoering op 1 April 1933 eene verkeersstijging van 9 pCt. teweegbracht, onmiddellijk volgende op een kwartaal, waarin (zonder tariefverlaging) opbrengst en verkeer 20 pCt. waren gedaald.

Sedert 1913 steeg de omvang van het reizigersverkeer per trein 50 pCt. (voor de helft abonné's) en de bevolking 30 pCt. Bij de huidige economische inzinking trad echter (ook bij de spoorwegen) eene verkeersdaling in. In vorige jaren werkte de concurrentie uitsluitend mede tot eene verlaagde stijging van het verkeer per trein. Ook het rijwiel werkt daartoe mede. Sedert 1923 bedraagt het aantal vervoerde rijwielen circa 1800 duizend per jaar, zoodat thans gemiddeld vijf rijwielen per jaar gezamenlijk slechts driemaal per trein vervoerd worden. Terwijl echter dit totale vervoer gelijk bleef, is het aantal rijwielen in Nederland gestegen. Een deel der wielrijders beschikt echter over een auto; en de nieuwe wielrijder, die geen auto heeft, legt den ganschen weg per fiets af. Zoo ziet de trein- of autoreiziger op mooie Zondagavonden om 6 uur een onafgebroken reeks van rijwielen over de verbrede heirwegen van Haarlem en van Muiden naar Amsterdam rollen.

Tegen de busdiensten heeft het concessiestelsel eenige begrenzing gesteld, al kunnen o.i. halfuursdiensten als tusschen Zutphen en Dieren en tusschen den Haag en Rotterdam vooral in deze tijden niet gemotiveerd worden. Ook komen hier en daar een of meer malen wekelijks vaste diensten over groote afstanden zonder concessie voor. En tenslotte doet sedert enkele maanden een heirleger van kleine taxis tot nu toe geslaagde pogingen, om tegen afbraakprijzen verkeer aan trein en bus te ontnemen.

Sedert nagenoeg een eeuw geleden de spoorwegen in Nederland hun intrede deden, hebben zij te lijden gehad van de concurrentie van het goederenvervoer te water. In andere landen is het goederenvervoer per trein twee of meer malen zoo groot als in ons land. En dit ligt niet in de eerste plaats aan de bescherming, de bevordering en de uitbreiding van dit verkeer van overheidswege, dan wel aan de omstandigheid, dat Nederland nu eenmaal een waterland is, en dat sedert eeuwen het water de glorie (ook de economische glorie) van het land is, al zal zoowel de groote vaart als de binnenschipperij in dezen rampspoedigen tijd wat anders vertellen.

Van 1920 tot 1929 is het goederenvervoer (zonder steenkolenvervoer) per trein niet gestegen en bedroeg 11,7 miljoen ton; de vrachtauto heeft aan N. S. eene stijging onthouden. En in 1932 was dit vervoer

tot 6,2 miljoen ton gedaald! Beperking van vracht-auto's is een algemeen economisch belang.

Tenslotte hebben (mede) de exploitatie-uitkomsten der Ned. Sp. ook door den oorlog merkwaardige schommelingen ondergaan, waarvan bruto-opbrengst, exploitatiekosten en vaste lasten een beeld in vogelvlucht geven.

In 1913 bedroeg de bruto-opbrengst f 71 miljoen; deze steeg in 1920 tot f 204 miljoen en bedroeg in 1932 f 140 miljoen (in 1933 naar schatting f 120 miljoen). De exploitatiekosten stegen van f 50 miljoen in 1913 op f 194 miljoen in 1921, en bedroegen in 1932 f 117 miljoen (in 1933 naar schatting f 110 miljoen). Tenslotte stegen de vaste lasten boven de exploitatiekosten van f 20 miljoen in 1913 tot f 39 miljoen in 1932.

Het tekort (over 1933 geschat op f 30 miljoen) kan langs drie wegen bestreden worden, nl. door vermindering van exploitatiekosten, door verhooging van opbrengst en door verlaging van vaste lasten.

De exploitatiekosten kunnen verminderd worden overeenkomstig en tegelijk met het door het Rijk gegeven voorbeeld. De opbrengst kan verlaagd worden door opheffing en beperking (rechtstreeks en zijdelings) van overdadige (in dezen tijd ontoelaatbare) verkeersmiddelen. (Voor zoover zulks spoorwegen betreft, leidt dit niet tot hogere opbrengst doch tot verlaging van exploitatiekosten).

Wordt tenslotte eene sluitende rekening geëischt, en blijkt deze (ook bij tot staan komen der economische inzinking) niet met bovengenoemde middelen te kunnen worden bereikt, dan zijn de op de spoorwegen drukkende te zwaar geworden vaste lasten te verlagen resp. gedeeltelijk te verplaatsen. Het Verkeersfonds zal reeds in deze richting kunnen werken, als mede uitstel van betaling van annuïteiten.

Ir. H. E. VERSCHOOR.

### NEDERLAND EN HET GOUDBLOK.

De Nederlandsche staatslieden die er van 1914—1918 in geslaagd zijn, gebruik makend van een fortuinlijke situatie, Nederland buiten den wereldoorlog te houden, zijn terecht om hun beleid ten zeerste geprezen. Het resultaat van dat beleid is zóó buitengewoon gunstig geweest, dat neutraliteit, omdat zij het overal-buiten-blijven, en vóór alles het zich niet-aansluiten bij een der groote mogendheden of groepen derzelve beteekende, ten onzent een traditie was geworden.

Van die traditie, na den oorlog door den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken Jhr. van Karnebeek omgedoopt in „zelfstandigheidspolitiek”, zijn de opeenvolgende regeeringen, evenzeer met gunstig resultaat, gedurende vijftien jaren niet afgeweken.

Plotseling, in Juni van dit jaar, werd, althans in financieel opzicht, van die traditie afgeweken. Maar financiën en economie zijn in onze dagen zóó nauw verbonden met politiek, dat menig een wien de heilzaam gebleken traditie lief geworden was, de schrik om het hart geslagen is.

Het is weer oorlog, en Nederland heeft in dezen financieel-economischen oorlog met grooten nadruk partij gekozen. Dat is het groote, het beklemmende feit van den dag. Nederland gaat weer samen met Frankrijk, een land dat ons trots al zijn gewaardeerde groote eigenschappen, in het verledene nooit anders dan kwaad heeft berokkend.

De vraag of *gevoels-argumenten* hier een rol gespeeld hebben, is van gewicht, omdat dergelijke argumenten veelal van persoonlijken aard zijn. Zoo zou men wellicht, zich herinnerend dat de Nederlandsche Bank, destijds — onder het noodlottige gold-exchange stelsel — houdster van een enorm bedrag aan Sterlingwissels, een geweldig verlies daarop heeft geleden, nadat haar van de zijde der Bank of England geruststellende verklaringen waren gegeven zeer kort vóór het prijsgeven door Engeland van den gouden

standaard, kunnen denken aan ernstige ontstemming te Amsterdam; oorzaak van tegenwerking ter conferentie te Londen.

Mogen wij hopen, dat wij aan den goeden kant staan en zullen wij behooren tot de gelukkige overwinnaars in den tegenwoordigen strijd van allen tegen allen, dien ook binnen het goudblok de strijdmakkers tegen elkander voeren? <sup>1)</sup> Er is altijd kans, dat zooals de heer Mr. D. Hulshoff Pol in dit blad van 13 Sept. l.l. heeft gezegd, de papierlanden de wereld-goederenprijzen omhoog brengen en dan de kastanjes voor ons uit het vuur zouden gehaald hebben. Maar is die kans groot? Wanneer Engeland en de Ver. Staten hun muntenheid brengen op 50 pCt. van de oude goudwaarde, dan hebben zij hun geld-eenheid aangepast aan de verlaagde goederenprijzen en dan hebben zij bij een belangrijke verhooging daarvan veel minder belang dan vroeger, en kunnen zij verklaren dat zij opnieuw tot den gouden standaard zijn overgegaan. Dan hebben zij *alle* schulden van welken aard ook, met de helft gereduceerd en ook grootendeels de loonen, salarissen enz. en hun concurrentiekracht in vergelijking met de onze *permanent* enorm versterkt.

Bij het onderzoek van Nederlands geheel nieuwe positie als openlijk medestander, in den strijd om den gouden standaard, van twee groote en vier kleine mogendheden dient te worden nagegaan, hoe groot het financiële en economische weerstandsvermogen is van de groep, in welks gezelschap wij de woelige wereldzee bevaren.

Meet men het *financiële* weerstandsvermogen uitsluitend af naar de goudvoorraden bij de centrale banken, dan is het totale percentage van de goudvoorraden der Centrale Banken van de zes landen die het goudblok vormen ongeveer 41 pCt., zooals uit de periodiek gepubliceerde cijfers blijkt.

Maar trots dat groote percentage is het totale aandeel van het goudblok aan den wereldhandel iets meer dan 22 pCt.:

	Bevolking	% van de wereldbevolking	% van den wereldhandel	Tezamen
Frankrijk	41.800.000	2,87	6,35	8,21
Fransche Koloniën	30.532.000	1,51	1,86	
Italië	41.100.000	2,04	2,41	2,51
Italiaansche Kolon.	3.309.000	0,16	0,10	
Nederland	8.000.000	0,40	3,—	4,51
Nederlandsche Kol.	61.000.000	3,—	1,51	
België	8.092.000	0,40	2,87	2,97
Belgische Koloniën	3.485.000	0,17	0,10	
Zwitserland	4.077.000	0,20	1,49	1,49
Polen	32.150.000	1,54	0,95	0,95
Tchecho Slowakije	14.726.000	0,73	1,96	1,96
	248.271.000	12,22		22,60

Het zou onjuist zijn, dat betrekkelijk geringe percentage aan den gouden standaard te wijten, daar de cijfers geen betrekking hebben op 1933, maar op 1931/'32 (Jaarboek Volkenbond) hoewel het zeer interessant zal zijn, de percentages, in hare verhouding tot die der papierlanden, te vergelijken voor de jaren na 1932 zoodra de cijfers compleet zijn.

In ieder geval staan wij met het goudblok zeer beslist aan den zwaksten kant, wat den *wereldhandel* aangaat. Het is toch overmatig duidelijk, dat de goudloze landen met hun 77,40 pCt. van den wereldhandel het heel wat beter zonder het goudblok kunnen stellen dan het goudblok zonder de eerstgenoemde.

Bezien wij thans de cijfers, die betrekking hebben op het Sterling-blok, waartoe behalve Groot-Brittannië en het British Empire ook de Scandinavische landen behooren. Wij komen dan, weder aan de hand van het *Year Book of the League of Nations 1931/'32* blz. 18 vlg. en blz. 201 tot de volgende cijfers:

<sup>1)</sup> Men denke aan het invoerverbod in Frankrijk van Nederlandsche kaas, kort nadat Nederland zich bij het goudblok had aangesloten.

	Bevolking	% van de wereldbevolking	% van den wereldhandel
Groot-Brittannië	45.987.000		13,44
Canada	10.290.000		3,42
Australië	6.476.000		1,74
Unie van Zuid-Afrika	8.075.000		1,29
Nieuw-Zeeland	1.506.000		0,72
Br. Malaya	4.302.000		1,39
Britsch-Indië	352.370.000		2,87
Egypte	14.730.000		0,69
Nigeria	20.000.000		0,24
Ceylon	5.300.000		0,41
Goudkust, Rhodesia, Kenya, Uganda, Soedan, West-Indië, Irag, Aden, New-Foundland	38.573.000		0,84
Zweden	6.142.000		1,55
Denemarken	3.559.000		1,53
Noorwegen	2.811.000		0,84
Portugal	6.195.000		0,27
Port. Koloniën	7.155.000		0,08
Argentinië (?)	11.447.000		2,04
Totale	535.946.000	26,62	33,36

Naast het goudblok en het Sterlingblok hebben wij ten eerste de Ver. Staten van Amerika met ongeveer 124.000 inwoners plus ongeveer 12.000.000 Philipina's met tezamen 6,75 pCt. van de wereldbevolking en 13,07 pCt. van den wereldhandel.

Duitschland met pl.m. 65.000.000 zielen representeert circa 3¼ van de wereldbevolking en 9,65 pCt. van den wereldhandel.

China, Japan, Perzië, Arabië, Afghanistan, diverse andere landen in Azië, Afrika, Mexico en overig Centraal-Amerika, met tezamen meer dan 689.000.000 zielen, welke landen alle, hetzij den zilveren standaard hebben, hetzij direct bij de productie van het zilver overwegend belang hebben, representeren 34,27 pCt. van de wereldbevolking, en 6,58 pCt. van den wereldhandel.

Samenvattend komen wij tot de volgende verhoudingen:

	Bevolking	% van de wereldbevolking	% van den wereldhandel
Zilverlanden	689.914.000	34,27	6,58
Sterlingblok	535.946.000	26,62	33,36
Goudblok	248.271.000	12,22	22,60
V. S. van Amerika	136.000.000	6,75	13,07
Europa (buiten het goudblok en Duitsch-land)	93.919.000	4,66	6,—
Duitschland	65.000.000	3,25	9,65
Rusland	161.000.000	8,—	1,95
Zuid-Amerika en eenige andere landen	82.750.000	4,23	6,79
Totale	2.012.800.000	100,00	100,00

De cijfers zijn die van het jaar 1930, maar het is niet waarschijnlijk, dat hoewel de *absolute* cijfers van den wereldhandel enorm gedaald zijn, er in de *percentages* heel veel verandering zou zijn gekomen. Voor ons betoog zijn de *verhoudingen* de hoofdzaak, en daaruit blijkt, dat het Sterlingblok met de zilverlanden tezamen meer dan 60 pCt. van de wereldbevolking vertegenwoordigen. Wanneer men bij de zilverlanden nog voegt de bijna 400.000.000 bewoners van het Britsche Rijk die zooals in Voor- en Achter-Indië, Malaya etc. hunne spaargelden veelal in zilveren sieraden of staven belegd hebben, dan blijkt verreweg de grootste helft van het menschedom direct of bijna direct belang te hebben bij den zilverprijs en het zilverprobleem. Zoo staat of valt bijv. in Engeland de textielnijverheid van Lanchashire met de (door schrijver dezes vaak vroeger aanbevolen) rehabilitatie van het zilver, en dit geldt evenzeer voor de Nederlandsche textielnijverheid in Twente, Noord-Brabant, enz. De boven geciteerde cijfers toonen onomstootelijk

aan, dat Nederland met het goudblok, met slechts 12,22 pCt. van de wereldbevolking en 22,60 pCt. van den wereldhandel zeer beslist aan den zwaksten kant staat, waarin voor ons land een ontzettend gevaar kan schuilen. Want alleen wij en Zwitserland hebben niet, zooals onze bondgenooten in het goudblok onze munteenheid verminderd (Duitschland met 100 pCt., Frankrijk, Italië, België etc. met ongeveer 80 pCt.), zoodat onze staats- en andere schulden bij ons veel erger drukken dan bij onze medestanders.

In hoeverre, en voor hoe lang, Nederland zich heeft gebonden, is niet bekend. Wanneer wij nog een „democratie” zijn, dan heeft ons volk het recht, precies op de hoogte gesteld te worden<sup>4)</sup>; en hoe eerder Nederland zijne vrijheid van handelen en de oude beproefde zelfstandigheidspolitiek herneemt, hoe beter.

H. DUNLOP.

<sup>4)</sup> Vooral omtrent eenigerlei verplichtingen tot het afgeven van goud binnen het goudblok, iets dat zeer bedenkelijk kan blijken te zijn.

### DE DAMARCONCESSIES VAN NIEUW-GUINEA.

Nieuw Guinea — het Nederlandsch gedeelte is een arm gebied — mag het damarbosch in het noordelijk deel tot zijn waarden rekenen. Weinig werd het besproken, toen Duitsche ondernemers er het oog op sloegen; méér gewaagt men er van, nu Japanners het in handen wisten te krijgen en gereed staan voor de exploitatie. De gegevens omtrent de exploitatie der Duitschers zijn niet talrijk en liggen zeker niet voor het grijpen. Schrijver dezes heeft rapporten onder de oogen gehad tijdens zijn verblijf in de Molukken, rapporten van den man, die de concessies aanvraagde deels voor zich, deels voor de N.V. Phoenix, en ze vervolgens in exploitatie bracht. Het is een kleine geschiedenis van onvolkomenheden, maar leerzaam in onze dagen, waarin sommigen in weerwil van hetgeen men kan weten nieuwe pogingen voorstaan tot ontwikkeling van Ned. N.-Guinea. Men is niet in staat aan te wijzen wát er tot ontwikkeling zal worden gebracht; men zal het met probeeren misschien wel eens vinden en er wordt een boekwerk op stapel gezet onder de hoede van het Molukken-instituut, alsof niet in „Nova Guinea” van prof. Wichmann nagenoeg alles is verteld. Het forceeren van de ontwikkeling van N.-Guinea moet natuurlijk leiden tot een ijdele verspilling van krachten en gelden, die in onze dagen beter bewaard kunnen blijven of tot een ander doel besteed.

Wat den wensch tot nadere pogingen voor eenige ontwikkeling van N.-Guinea versterkt, is de belangstelling van vreemden voor het gebied en het zijn hun aanstalten tot eenige exploitatie en tot verlevendiging van handel, die ons onaangenaam aandoen, te meer wanneer die aanstalten worden ingeleid met een afkeuring van Nederlandsche onverschilligheid. Echter die onverschilligheid bestaat en bestond niet. Het is een opzettelijke of onopzettelijke onwetendheid ten aanzien van hetgeen er in een eeuw door westersche ondernemers is beproefd en later losgelaten, indien men spreekt van Nederlands onverschilligheid. *Het zou tot de taak van een Nederlands officieel persbureau te rekenen zijn de onjuiste beweringen omtrent de ontwikkeling van N.-Guinea te verwerpen en waarschuwend te wijzen op de beschikbaarheid van gegevens voor een juist en redelijk oordeel over het gebied en zijn mogelijkheden.*

Men herinnert zich de voorstellen van het zgn. hertog Adolf-concern in 1923 ten opzichte van een groot stuk van Ned. N.-Guinea, welke voorstellen om verschillende redenen door het gouvernement werden afgewezen. Daarmee hing samen de oprichting van een N.V. Phoenix Handel- en Cultuur-Mij. met een

in hoofdzaak Duitsch kapitaal groot 1½ miljoen, waarvan volgestort 9 ton. Het hoofdkantoor kwam te Ambon (1923), maar de zaken zouden op N.-Guinea worden gedaan.

De man, die daar den arbeid moest aanvatten, was G. F. Schrieber, een gewezen assistent van een Engelsche maatschappij op Britsch N.-Guinea. In 1911 was hij zelfstandig planter geworden, had handel beproefd op de kust, mineralen en boschproducten gezocht. Tijdens den oorlog was hij naar Duitschland teruggekeerd om kapitaal te zoeken en in 1920 opnieuw naar N.-Guinea getogen, ditmaal naar Manokwari. Vandaar ondernam hij zijn tochten langs de kust en knoopte handelsbetrekkingen aan met Chinezen voor opkoop van copra, schelpen en damar. Als het mogelijk was, deed hij dat ook met de bevolking nabij de kust. Hij verkocht naar Makassar of aan Chinezen, die met de Paketvaart langs de kust voeren.

Schrieber trad in dienst van de Phoenix en opende voor haar in 1924 een kantoor te Manokwari, gaf haar zijn opkoopzaken over te Bosnek (Schouteneiland), op Roon, te Sarmi, Bongo en Demta en vroeg erpachten voor haar coprawinning op Wakde, Massi Massi enz. Terwijl de Phoenix mijnbouwkundige opsporing liet doen, naar goud vooral, in het Cycloopgebergte, zocht Schrieber naar damarbosch en vroeg vervolgens 9 concessies voor de Phoenix en 12 voor zichzelf. Zij werden in 1926 gegund. Wat het goudzoeken betreft, de Duitsche geoloog in het Cycloopgebergte had zoo min als de minder deskundige speurders, die er in den loop der jaren en nu nog altijd hebben gelet op sporen van goud, geluk en hij viel bovendien ten offer aan het fnuikend klimaat zonder een verslag na te laten. Toen schrijver dezes zijn beide Europeesche helpers, die zoekend waren gebleven, ontmoette, verklaarden zij dat de arbeid teleurstellend was geweest.

De damarconcessies (de 9 beslaan 31.500 hectaren, de 12 beslaan 42.000 hectaren) liggen in noord N.-G. in het stroomgebied van de Boemi en de Nabire tegen het Weilandgebergte en het Taroenggares-gebergte, in of nabij de Waroppen-streek. In 1927 begon de winning in enkele van de 9 concessies. Voor den afvoer was een paardenpad noodig, 40 tot 45 KM. lang, om het punt aan de Boemi te bereiken, waar men zonder hindernis van bandjirs in prauwen kon laden. Dat paardenpad kon later een autoweg worden: geschatte kosten 80.000 gld., waarmee men hoopte dat het gouvernement zou helpen. Op de drie terreinen Patima, Tetemaha en Boemi rekende Schrieber 50.000 tapbare boomen en hij rekende op 4 katti damar per boom en per maand (redelijke tap, die de boomen spaart).

Wie moesten tappen en afvoeren? Schrieber dacht te werken met goedkoope Papoes. Zij moesten het werken evenwel nog leeren en daarom had hij damarzoekers van Tobelo en Tidoreezen in dienst genomen, die het voorbeeld aan de Papoes van de streek zouden geven. Weliswaar verstonden Papoes van de Schouteneilanden, van Jappen, de damarwinning ook, maar zij waren gewend aan een schrikkelijke roofwinning, zoodat hun arbeid schadelijk kon zijn. Schrieber achtte de kustbevolking te gering in aantal dan dat hij daaruit genoeg leerling-tappers kon betrekken en daarom was het zijn wensch, dat door de zorg van het gouvernement menschen van de eilanden in de Geelvinck-baai met hun gezin werden overgebracht naar de kust tusschen Nabire en Wangga. Dat was een zwak punt in de opstelling van het bedrijf, want Papoes laten zich niet zoo maar verplaatsen en aan duurzamen arbeid naar voorschrijf hebben zij een hekel. Hoe lang zouden de Papoes gewend moeten zijn aan vaste woonplaats met eigen tuinen om geschikt te worden voor dienstneming bij een bedrijf, dat werktijd en regelen moet stellen? Zonder dwang kan niemand geregelden arbeid trekken van een volkje, dat in soberheid het vrije leven begeert.



Schrieber dacht zich den afvoer aldus: van de kust, waar de prauw via de Boemirivier komt, per motorboot naar het eilandje Noesi, dat een goede aanlegplaats heeft voor stoomers. Zijn kostprijs was f 19 per picol; na aftrek van de vracht naar Europa rekende hij f 16 zuivere winst per picol. Dat was in 1928. Intusschen is de verkoopprijs van damar zeer gedaald en te voorzien is, dat de chemische nijverheid producten gaat leveren, goedkooper dan damar en in staat het natuurlijk product te vervangen.

In 1928 vertrok Schrieber uit Indië wegens ziekte, die hij op N.-Guinea had opgedaan en daarmee stond de ontwikkeling van het damarbedrijf stil. En de Phoenix had haar langsten tijd gehad. Noch de winning van copra noch de verkoop van allerlei artikelen uit haar toko's vermocht haar in het leven te houden. De onderneming eindigde met het overdoen van haar concessies en haar toko's en goedangs op N.-G. aan een Japansch handelslichaam. Nu varen er bootjes van de kust naar Noesi en de damarwinning werd ter hand genomen met te werk stelling van Papoes. Is het nu aannemelijk, dat de koopkracht van noord N.-G. is toegenomen? Is de damar in de wereld méér waard geworden (behalve misschien in Japan?); heeft een kleine handelsscheepvaart er meer voedsel gekregen? Zoo niet, is dan die heele Japansche bedrijvigheid, waarvan men kon lezen in Indische bladen, die er ver af zitten, niet een weinig opgeblazen? Het is bekend, dat de Japanners ongaarne emigreeren en de tropen niet beminnen. Bekend is ook, dat de Papoes geen arbeiders zijn op wie men kan rekenen; voorts dat handel in noord N.-G. geen afzet vindt van eenige beteekenis en dat hetgeen er te koop is geringe waarde heeft, tenzij er vraag is naar paradijsvogels en de jacht er op met al haar ongewenschtheden is toegelaten. Laat men dan bij de bepaling van de economische waarde van noord N.-G. vooral nuchter zijn en niet zoo spoedig aannemen, dat Duitschers of Japanners wél kunnen tot stand brengen wat geen Nederlandsche onderneming na 1880 vermocht. Vóór 1880 kon één handelslichaam door zijn arbeid op N.-G. tot bloei komen, welke bloei afviel, toen de scheepvaart haar geregelde dienst kreeg en daardoor een mededinging van Chineezen mogelijk werd, die de spoeling niet slechts dun maakte doch haar ook bedierf. Het afgelegen land met een ongunstig klimaat en zonder genoegzame stof voor een economisch verkeer kan de duurzaamheid van een handelsnederzetting bezwaarlijk bevorderen.

Dr. R. BROERSMA.

## HERVORMING VAN BANK. EN CREDIETWEZEN.

### I.

Dr. F. M. Wibaut schrijft ons:

De voorstellen aanvaard door het jongste Congres der S.D.A.P., tot hervorming van het bankwezen en van de credietverzorging in Nederland, hebben Professor Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart aanleiding gegeven tot een beschouwing in „Economisch-Statistische Berichten” van 14 Juni 1933.

De beschouwing getuigt niet van bewondering. Wij hadden die niet verwacht. Professor Verrijn Stuart heeft van voorstellen en toelichting zooals ze voorkomen in een brochure „Socialisatie 1933”, door twee der samenstellers van de „wijzigingen der conclusies van het Socialistische rapport 1920” van J. F. Ankersmit en schrijver dezes „zonder instemming kennis genomen”.

Doch het komt niet elken dag voor, dat voorstellen en betoogen van de zijde der S.D.A.P. met zoo rustigen ernst en zoo degelijk worden besproken als Prof. Verrijn Stuart het doet. Reeds om deze reden staan wij, als voor deze voorstellen verantwoordelijk, hem gaarne tewoord.

Prof. Verrijn Stuart begint met de juiste opmerking, dat de gewijzigde conclusies van het „Socialisatierapport 1933” ten opzichte van circulatiebank en

credietverzorging, principiëel afwijken van die van het rapport 1920. In 1920, zegt hij, werd „bankheerschappij boven den staat als gemeenschapsorgaan” wel niet aanvaard, maar „toch ook niet uitdrukkelijk bestreden”. Hij had het sterker kunnen zeggen. Op dit punt vertoont het rapport 1933 een volledige ommekeer ten opzichte van het rapport 1920.

De geldcreatie door het uitgeven van bankbiljetten, de verzorging der geldcirculatie worden in het rapport 1933 opgeëischt als de aangewezen uitsluitende taak der gemeenschap. De leiding van geldcreatie en geldcirculatie zal uiteraard ook op den voet van het rapport berusten bij een bankbestuur met de vereischte deskundigheid. Het bankbestuur zal zijn toegerust met de bevoegdheden, die het in staat moeten stellen zijn beheersverantwoordelijkheid te dragen. Doch uitdrukkelijk wordt vastgesteld, ten opzichte van geldcreatie en geldcirculatie, dat de beslissing in hoogste instantie moet kunnen liggen bij de opperste gemeenschapszorg van een democratischen staat: Het parlement.

Er is geen reden het te verzwijgen: de afstand tusschen het rapport 1933 en het rapport 1920 is op dit punt groot. Prof. Verrijn Stuart vraagt ons hierover niet naar verklaring. Toch willen we ons inzicht wel geven. De ommekeer staat niet in verband, de onderstelling vonden we hiervan door ten onrechte uitgesproken waardegestie van het bestuur der particuliere N.V. „Nederlandsche Bank”, die haar op hare wisselportefeuille ten tijde van het loslaten van den gouden Standaard door Engeland, verliezen deed lijden die zonder tusschenkomst van den Staat harer bestaan zouden hebben bedreigd. De ommekeer is, wat ons betreft voortgesproken uit strekkingen in het internationaal en nationaal bankwezen, die sedert den oorlog veel sterker dan vroeger zijn op den voorgrond gekomen. Wij zien als een dezer strekkingen, den wil van de particuliere banken om door hunne credietverleening elk in hun kring, het bedrijfsleven, de bedrijfsvorming die hun credieten vraagt, te beheerschen.

Wij zien als andere strekking, de gedachte om door de samenwerking tusschen de circulatiebanken van de verschillende landen, de internationale credietvoorziening te beheerschen.

Wij zien als verdere strekking, de gedachte om langs den weg der beheersching door credietvoorziening door eng samenwerkende circulatiebanken, leiding aan groote onderdeelen der productie te geven, invloed te oefenen ook op prijsvorming van producten op de wereldmarkt.

Het is niet zoo, dat wij aannemen dat voor den oorlog zonder de particuliere banken, geen ander doel, dan het bedrijfsleven te dienen, elk in den kring dien zij met hunne credietvoorziening bestreken. Ook voor den wereldoorlog wisten wij, dat de particuliere banken zuiver winstondernemingen waren. Doch wij zien in hun gestie, zooals die thans groeiende is, het verlangen om het beginsel ingang te doen vinden, dat de bankinstelling, die aan een bedrijf in belangrijke mate crediet verleent, tegen rente, commissie en provisie, de bevoegdheid moet hebben zich in groote lijnen met de geheele leiding van het bedrijf te bemoeien.

Wij zeggen niet, dat dit beginsel dagteekent uit den na-oorlogstijd. Het werd in een aantal landen reeds eerder gehuldigd, in meerdere of minder sterke mate. Doch het „beginsel” wordt veel algemeener, ook veel openlijker, beleden, en, zij het noodgedwongen in het bedrijfsleven door de credietbehoevende ook veel algemeener aanvaard dan twintig jaar geleden. Het is nog heelemaal geen bankdictatuur. Doch het gaat den weg op naar bankvoogdij.

Daarnaast is de strekking tot samenwerking tusschen de circulatiebanken, het streven om deze samenwerking te maken tot leidende kracht der wereldeconomie, heel zeker een verschijnsel van den nieuwen tijd.

Een „huwelijk” tusschen de leidende bankgroepen van Duitschland en van Frankrijk, gesloten evenwel op huwelijksvoorwaarden, werd ook voor den oor-

log wel bereikt. Het was in de internationale bankwereld allicht niet het eenige. Er waren zeker ook nog wel huwelijksaanzoeken en intieme verhoudingen. Doch de stelling, dat internationale samenwerking van circulatiebanken leiding moest geven aan de credietverleening in alle landen, leiding moest geven aan de productie, heeft eerst in den nieuwsten tijd in hooge kringen van geldmacht gezag verkregen. De stelling is nog niet van haar volledige consequenties tot axioma geworden. Maar er wordt aan gewerkt.

De bekentenis, dat het roerselen zijn geweest, van dezen aard die ons in 1933 over geldcreatie, beheer over geldcirculatie en credietvoorziening, anders doen spreken dan wij het in het Socialisatierapport van 1920 hadden gedaan, brengt ons tot het eerste argument van Prof. Verrijn Stuarts bestrijding:

„Wij hebben van dit alles zonder instemming kennis genomen. Toegegeven moge worden, dat in tijden van zeer groote nood voor de Schatkist de onafhankelijkheid van de centrale bank wel eens op zijde wordt gezet terwille van een benarde Overheid en dat de zelfstandigheid van centrale banken juist dan pleegt te falen, wanneer men er de grootste behoefte aan zou hebben. Dit neemt echter volstrekt niet weg, dat in alle andere gevallen een zelfstandige centrale bank, die weliswaar aan zekere algemeene regelen omtrent de wijze van credietverleening en de dekking van het bankpapier is gebonden, doch binnen dit kader vrij is in de keuze van haar credietnemers en in het vaststellen der daarvoor geldende voorwaarden, een zeer heilzamen invloed vermogt uit te oefenen op de ontwikkeling van het land, waarin zij werkt, en veel beter dan een Staatsbank, haar invloed kan aanwenden tot het keeren van misstanden op het stuk der credietverleening, inzonderheid tegenover een niet al te zorgvuldig financierende Overheid. Wij juichen het dan ook toe, dat de Commissie-Trip in haar ontwerp-programma voor de Wereldconferentie op de wenschelijkheid van politieke onafhankelijkheid der centrale banken terdege de aandacht heeft gevestigd.

Prof. Verrijn Stuart, wij nemen aan zonder opzet, maakt ons hier de bestrijding van een deel van zijn eerste argument niet bovenmatig moeilijk.

Indien hij moet „toegeven” dat er van de toepassing der Stelling „bankheerschappij boven den Staat” niet veel komt „in tijden van zeer groote nood voor den schatkist”, dan ligt in dit toegeven toch wel de erkenning, dat het beginsel: laat tegronde gaan wat moet, mits de „bankheerschappij” gehandhaafd blijve door de gemeenschap niet kan worden aanvaard.

Prof. Verrijn Stuart zinspeeldt op het geval, dat de een of andere nationale schatkist geld nodig zou hebben in „benarde” omstandigheden. Hij denkt onderstellen wij aan een „benarde Overheid” in oorlogstijd of voor de conjunctuur ongunstige naoorlogsjaren. En dan wil hij voor het tijdelijk uitschakelen van de opperste „bankheerschappij” wel een oogje dicht doen. Doch hij wil alle oogen der „bankheerschappij” openhouden „inzonderheid tegenover een niet al te zorgvuldig financierende Overheid”.

Hier komt dus de vraag aan de orde:

Wat moeten wij eigenlijk verstaan onder een „zorgvuldig financierende overheid”?

Wij verstaan er nog altijd onder een overheid, die zich bij de regeling harer inkomsten en bij de regeling harer uitgaven geen ander doel stelt dan het belang van den gemeenschapskring, die zij beheert naar haar beste weten te dienen.

Dit beste weten zal zeker niet steeds uitsluitend uit eigen inzicht worden gevormd. De leden van den gemeenschapskring, die aan de overheid de inkomsten moeten verschaffen, hebben, het komt in de beste gemeenschappen voor, ook inzichten omtrent den aard dezer inkomsten, die zij veelal heffingen oftewel belastingen noemen. Ook komen er uit dien kring nu en dan meeningen naar voren, ten opzichte van de beste wijze om die inkomsten te besteden. Het lijkt en het blijkt nu en dan ingewikkeld om uit al deze rechtmatig geoorloofde en rechtmatig geuite inzichten een synthese te verkrijgen, die door den gemeenschaps-

kring, naar door hem zelf vastgestelde methode, als voor alle leden van den kring aannemelijk, in elk geval voor ieder van hen bindend wordt aanvaard!

Doch moeilijkheden zijn er om te worden overwonnen. De vereischte uitspraak wordt verkregen.

De „financierende overheid”, die langs dezen weg een gedragslijn aanwijst of medewerkt tot de aanwijzing, is voor ons een „zorgvuldig financierende overheid”. Wijl zij immers zorg draagt, dat de gemeenschapskring, wier leden de gevolgen van haar financieringen hebben te dragen, deze gevolgen tevoren aanvaardt. Waar blijft dan de bevoegdheid van een „zelfstandige centrale bank” om de Overheid te gelasten, dat het anders moet? Op welk beginsel is deze bevoegdheid gebouwd?

Zij is gebouwd op het beginsel, oftewel de opvatting, dat gemeenschapsorganen in het leiding geven aan gemeenschapsbelangen, beheerscht door economische verhoudingen, noodlottiglijk in geschiktheid ver achter staan bij particulier beheer of particuliere beheersorganen. De Staatsbank kan „misstanden op het stuk der credietverleening” niet voorkomen of tegengaan, zegt Prof. Verrijn Stuart. Doet de particuliere bank, vragen wij, het zonder falen?

Doet het gemeenschapsorgaan op commercieel en financieel gebied alles verkeerd? Doen de particuliere vennootschappen of firma's al deze verrichtingen in den regel voortreffelijk?

Er zijn, nemen wij aan, in Professor Verrijn Stuart's Bibliotheek heele boekeplanken vol, waarin deze leeringen worden verkondigd en toegelicht. Wij kennen van de geëerbiedigde standaardwerken die van deze wijsheid de bronnen zijn, maar een gedeelte.

Doch wijsheid uit weinig of uit veel boeken: wij achten ze versleten!

Er is geen enkele reden waarom de Staat, als hoogste orgaan van een gemeenschapskring, niet over alle bekwaamheden en geschiktheden zou kunnen beschikken voor het voeren van beheer van elke soort administratief, financieel, commerciëel, industrieel, distributief en evengoed of beter als een groep particuliere beheerders dit op een dier gebieden vermag.

Zeker maakt de Staat als gemeenschapsorgaan fouten op elk beheersgebied. Zeker zijn er onvolkomenheden. Maar het particuliere beheer maakt ze ook en heeft ze ook. En er zijn wel beheersgebieden waar de staten van dienst van gemeenschapsbeheer, den toets met de verrichtingen van het particuliere beheer kunnen doorstaan. Ook wel met glans.

Doch gesteld dat staatsbeheer en particulier beheer in fouten en onvolkomenheden gelijk zouden staan, dan biedt het staatsbeheer boven het particuliere beheer dit ontzaggelijk voordeel, dat heel zijn streven welbewust en uitsluitend gericht is op de verzorging van al de groepen van den gemeenschapskring die hem is toegewezen. Terwijl het bij alle particulier beheer er om moet gaan twee belangen te dienen: de winstbelangen van de particuliere beheersorganen en daarnaast de belangen van den beheerden gemeenschapskring voor zoover die met het onmisbare winstbelang vereenigbaar zijn.

Wij weten, dat dit betoog geen argument is voor Prof. Verrijn Stuart. Doch het is er een voor ons.

Zeker golden deze principieele overwegingen voor ons even sterk in 1920 als zij gelden in 1933. Doch in 1933 is het, door de actie van het bankkapitaal en zijn aanhang, die in den nieuwsten tijd op dit punt duidelijker en sterker spreken, noodzakelijk geworden ten opzichte van geldcreatie en geldcirculatie, als gemeenschapsbelang, tot andere conclusies te komen dan in 1920. De eerste eisch aan gemeenschapsbeheer te stellen is zich voor verstarring te hoeden.

Indien in het bedrijfsleven nieuwe strekkingen aan den dag treden, heeft gemeenschapsbeheer zijn houding ten opzichte van bedrijfsleven opnieuw te bezien, zoo noodig te herzien. En klaar vast te stellen.

(Slot volgt.)



### AANTEKENINGEN.

#### Het regeeringsstandpunt over de verhouding tusschen industrie en landbouw.

De toenemende protectie, welke ten behoeve van den Landbouw in Nederland plaats vindt, heeft bij velen de vraag doen rijzen, of de belangen van het overige bedrijfsleven hierbij niet ten achter gesteld worden. In de Memorie van Antwoord betreffende Hoofdstuk I der Rijksbegroting heeft de regeering hieromtrent haar standpunt uiteengezet. De Minister van Economische Zaken, die in zijn Memorie van Antwoord hetzelfde onderwerp behandelt, voegt hieraan nog drie opmerkingen toe. Dit vraagstuk is intusschen van zoo groote beteekenis, dat wij de verschillende regeeringsuitlatingen nader zullen beschouwen. Als uitgangspunt nemen wij daarover de genoemde opmerkingen van den Minister van Economische Zaken. Deze zijn:

1e. De prijzen der landbouwproducten zijn sneller en dieper gedaald dan die der industriële producten, zoodat de ruilverhouding tusschen de agrarische en industriële productie ten nadeele der eerste gewijzigd is. Terwijl vele industriële bedrijven ongetwijfeld met groote moeilijkheden te kampen hebben, werd het agrarisch bedrijf in zijn geheel met ondergang bedreigd.

2e. Een scherpe koopkrachtvermindering van het agrarisch volksdeel heeft een directen terugslag ten gevolge in de afzetmogelijkheid van industriële producten op de binnenlandsche markt. De Minister deelt op dien grond geheel het inzicht van de leden, die aanvoerden, dat de industrie veel meer schade zou hebben geleden, indien de landbouwsteun achterwege ware gebleven, al valt niet te ontkennen, dat de politiek van prijsbepaling bij de levensmiddelen met groote omzichtigheid moet worden gehanteerd.

3o. De Regeering heeft niet nagelaten de door buitenlandschen invoer meest bedreigde industrieën door toepassing van de Crisisinvoerwet de noodige hulp te bieden, waarvan de gunstige resultaten allerminst te veronachtzamen zijn.

De Minister meent dan ook aan de klacht, dat de Regeering het economisch leven niet voldoende als één groot ondeelbaar geheel beschouwt, grond te moeten ontzeggen. Eenerzijds komen de steunmaatregelen ten behoeve van bepaalde bedrijfstakken indirect aan de geheele volksgemeenschap ten goede, anderzijds wordt er naar gestreefd, de nadeelige gevolgen, welke maatregelen ten behoeve van den eenen tak van bedrijf genomen, voor andere bedrijfstakken met zich mede kunnen brengen, zooveel mogelijk te verzachten.

De invloed van de maatregelen tot steun aan den landbouw op de kosten van levensonderhoud heeft zich tot nog toe vrijwel bepaald tot het verhinderen van zoodanigen lagen val van de prijzen, dat daarop zeker niet duurzaam de productiekosten der industrie kunnen worden gebaseerd.

Het is te betreuren, dat de Minister van de hem geboden gelegenheid geen gebruik heeft gemaakt om dit belangrijke vraagstuk in zijn geheel te behandelen. De bovengenoemde opmerkingen staan te veel op zichzelf. Weliswaar kan men op verschillende plaatsen in de M. v. A. van de denkbeelden van de regeering een goeden indruk krijgen, maar het stelt ons niet in staat de bedoelingen van de regeering op dit punt goed te begrijpen.

Wat den steun aan de industrie betreft, wijst de Minister op verschillende maatregelen, zooals de Crisisinvoerwet, de herziening van het tarief van invoerrechten en de heffing van opcenten daarop, het vraagstuk van de economische samenwerking tusschen Nederland en Ned.-Indië, dat door de Regeering ter hand is genomen, de propaganda voor Nederlandsch fabrikaat, waarvoor f 85.000 is uitgegeven, het wetsontwerp tot verrichten van arbeid in loondienst door vreemdelingen en de toepassing der reciprociteitsgedachte ter bevordering van den export.

„Uit het bovenstaande blijkt”, aldus de M. v. A., „dat de Regeering, met gebruikmaking van alle middelen, welke zij dienstig acht, op een breed terrein werkzaam is ten behoeve van de industrie. Alvorens zich uit te spreken omtrent de verdere middelen, welke noodig zouden kunnen zijn om de Nederlandsche industriële belangen te behartigen, zal de Regeering met de haar thans ter beschikking staande middelen eerst de noodige ervaring moeten opdoen.”

Hoewel men het zeer kan waardeeren, dat de Regeering diligent is om een en ander voor de industrie te bereiken, kan men toch constateeren, dat voor de industrie nog veel moet worden gedaan, terwijl voor den landbouw reeds alles is gedaan.

Bovendien gaat het bij de industrie in de aller-eerste plaats om herstel van het nadeel, dat de landbouwsteun heeft veroorzaakt. In dit opzicht vertoont de M. v. A. bepaald een leemte. De Minister beweert weliswaar, dat de industrie veel meer schade zou hebben geleden, als de landbouwsteun achterwege ware gebleven — zie punt 2 — maar geeft hiervoor geen bewijs. Wij geven toe, dat dit bewijs praktisch moeilijk is te leveren, maar daarmede kan het vraagstuk toch zeker wel theoretisch gesteld worden. Wij willen trachten dit hieronder in het kort te doen.

Laten wij voor een oogenblik veronderstellen, dat de landbouwsteun geheel achterwege was gebleven. Dan zouden de Nederlandsche consumenten een bedrag hebben bespaard, dat wij eenvoudigheidshalve gelijk stellen aan het totaal bedrag der steunverleeningen. Met dit bedrag was een koopkrachtige vraag uitgeoefend. Naar welke producten? Allereerst waarschijnlijk naar de noodzakelijkste levensbehoeften, hetgeen dus een grootere vraag naar landbouwproducten had veroorzaakt, maar verder ook naar industriële producten. Bovendien zouden de overzeesche landen tarwe enz. zijn blijven importeeren, hetgeen dus meer bedrijvigheid voor de scheepvaart, voor de havens enz. zou hebben beteekend. Indien de overzeesche landen in gelijke mate als vroeger hadden blijven importeeren, zou de opbrengst in Nederlandsche guldens, hetzij door henzelf, hetzij via den driehoekshandel door andere landen in Nederland besteed moeten zijn geworden. Voor welke producten? Zeker voor het grootste deel voor industriële producten.

In het Economisch-Statistisch Kwartaalbericht No. 11 is op dit verschijnsel uitvoerig de aandacht gevestigd. Daarbij is aangetoond, dat er een zeer merkante parallelliteit bestaat tusschen de agrarische bescherming en de afnemende bedrijvigheid in industriële landen in Europa. Het valt dus niet te ontkennen, dat de agrarische bescherming de werkloosheid in de industrie sterk heeft vermeerderd.

Het bewijs moet nu worden geleverd, dat de afzet van producten van de Nederlandsche industrie aan den binnenlandschen landbouw grooter is dan het geval zou zijn geweest, indien de Landbouw niet gesteund was en de overzeesche landen door hun grootere export een koopkrachtiger vraag hadden kunnen uitoefenen naar Nederlandsche industrieproducten. Immers, de regeering constateert dit feit zonder het te bewijzen.

Het is duidelijk, dat de beschikbare koopkracht in het laatste geval grooter zou zijn geweest. Nederland heeft zich immers toegelegd o.a. op den verbouw van tarwe, die den verbruiker f 12 per 100 KG. kost, terwijl Argentinië, Canada enz. voor f 3 à f 4 kunnen leveren. Deze landen zijn op hun beurt in het eigen land industriële artikelen gaan vervaardigen, die zij voor een deel goedkoop uit ons land hadden kunnen betrekken.

Het is het bekende verschijnsel van het negeeren van de voordeelen van internationale arbeidsverdeling, waaraan ook ons land sedert eenige jaren sterk meedoet en dat leidt tot allerlei structuurveranderingen zoowel op agrarisch als op industrieel gebied. De stelling van de Regeering kunnen wij daarom niet

juist achten; eerder het tegenovergestelde is waar!

Nog een vraag dient te worden beantwoord bij onze veronderstelling, nl. deze: Wat zou er bij vrije concurrentie met den Landbouw gebeurd zijn? Ons antwoord daarop luidt tweeërlei.

In de eerste plaats zou een groot deel van onzen Landbouw vernietigd zijn, maar er zou ook een gedeelte zijn blijven bestaan, dat zich door groote krachtsinspanning staande had kunnen houden. En hiermede komen wij vanzelf tot de principes van de huidige landbouwpolitiek. Immers, nu rijst de vraag, waarom die bedrijven gesteund zijn, welke ook bij het blootstellen aan de hevige concurrentie op de vrije markt staande zouden zijn gebleven. Dat de regeering dit principe helaas ook in de contingententeeringspolitiek huldigt, is maar al te zeer te betreuren.

Bovendien — en hier komen wij op het tweede punt — zou bij vrije concurrentie de drang tot rationalisatie van het Landbouwbedrijf veel grooter zijn geweest dan thans. Massale steunverleening neigt tot verstarren en wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat thans op alle gebieden van den Landbouw de aandacht zoo sterk is geconcentreerd op verlaging van den kostprijs als ingeval van niet-bescherming zou hebben plaats gevonden.

Er is nog een punt, dat met dezen steun nauw samenhangt en dat door den Minister niet duidelijk naar voren is gebracht. Uit de M. v. A. zou men den indruk kunnen verkrijgen, dat de agrarische steun geheel aan de Landbouwers ten goede komt. Het zou echter van belang zijn te weten, welk deel van dit bedrag toevloeit aan hypotheekhouders en verpachters, dus niet aan de eigenlijke landbouwproducenten, maar aan de crediteuren van het landbouwbedrijf ten goede komt. Terecht heeft de heer Zaalberg in het artikel, dat men elders in dit nummer aantreft, in dit opzicht een parallel getrokken tusschen landbouw en industrie.

\* \* \*

Erkend dient te worden, dat steun aan den Landbouw zonder twijfel gerechtvaardigd was. De veronderstelling, die wij eerst gemakshalve hebben gemaakt, om het vraagstuk scherp te stellen, moeten wij dus laten vallen. Daarmede willen wij echter niet beweren, dat de steun in zijn *huidigen* vorm had moeten worden gegeven. Uitgangspunt van de agrarische steunpolitiek had niet moeten zijn verhooging van den prijs van agrarische producten, maar allereerst verlaging van den kostprijs. Deze kan op twee wijzen plaats vinden. In de eerste plaats door verlaging van de lasten, die de landbouwer heeft en verder door opvoering van de productiviteit van zijn bedrijf. Beide punten hebben tot dusverre weinig de aandacht van de regeering gehad, terwijl hierin toch voor een belangrijk deel de oplossing van het agrarische vraagstuk moet worden gezocht.

Het wekt daarom groote verwondering, dat de Minister nergens over verlaging van den kostprijs spreekt, ook niet voor die bedrijven, die op den uitvoer zijn aangewezen. Deze verkeerden, zooals vanzelf spreekt, in de moeilijkste omstandigheden. Volgens den Minister zal het beleid der Regeering gericht moeten zijn op het bevorderen van een structuur van onze landbouwproductie, die zich meer aanpast bij de verminderde uitvoermogelijkheid, die in de komende jaren te wachten staat.

„Ter aanmoediging der binnenlandsche productie”, — aldus de Memorie van Antwoord — „staan daarbij verschillende maatregelen ten dienste, welke reeds in ruimere of minder ruime mate worden toegepast. Men denke aan het bieden van financiëelen steun in den vorm van voorschotten en bijdragen aan bepaalde takken van het landbouwbedrijf; voorts aan het afkondigen van contingententeeringen van landbouwproducten; vervolgens aan het heffen van invoerrechten en het instellen van invoermonopolies; daarnaast ook aan maatregelen, die het gebruik van het binnen-

landsche landbouwproduct verplicht stellen en ten slotte vooral aan de voorschriften, die een teeltbeperking van een bepaalde tak van het landbouwbedrijf inhouden.”

Al deze maatregelen zijn dus gericht op een *kunstmatig* hoog houden van de prijzen. Nergens wordt hier gerept van maatregelen tot kostprijsverlaging, zooals de industrie deze dagelijks moet nemen. Men zal zich misschien afvragen, welke betekenis kostprijsverlaging voor het landbouwbedrijf heeft. Daar toe zouden wij op drie feiten willen wijzen:

1o. Door kostprijsverlaging zullen ook de steunnormen verlaagd kunnen worden.

2o. Kostprijsverlaging moet leiden tot prijsverlaging, waardoor het binnenlandsch verbruik, vooral voor artikelen met een elastische vraag, zal toenemen.

3o. Prijsverlaging langs natuurlijke weg betekent bovendien, dat onze Landbouw bij herstel van normale toestanden krachtiger op de wereldmarkt zal verschijnen dan voorheen. Wij zijn nl. van meening, dat de autarkie in de ons omringende landen niet zoover zal gaan, dat bij een blijvende verbetering van de conjunctuur deze landen voor alle agrarische producten zelfgenoegzaam zullen zijn geworden. Zoodra in onze (vroegere) afzetgebieden een blijvend herstel intreedt, zal ook het verbruik van agrarische producten weder stijgen. Dan zal de producent met de laagste prijzen in het voordeel blijken te zijn.

Kostprijsverlaging — in welken vorm ook — gepaard gaande met een juiste wijze van steunverleening, zou den omvang van den steun beperkt hebben. Dit zou onmiddellijk den druk op de industrie verlicht hebben, zoowel door lagere prijzen van voedingsmiddelen als door vermindering van de handelsbelemmeringen, die het ruilverkeer van industriële producten met het buitenland zou hebben bevorderd.

Men kan niet ontkennen, dat verschillende uitvoerbedrijven van niet-agrarischen aard in dezelfde moeilijkheden verkeerden als de Landbouw (bijv. de scheepvaart). Terwijl de Regeering financiëelen steun heeft afgewezen en zich op het standpunt plaats, dat deze bedrijven zichzelf moeten helpen, hetgeen dus drastische verlaging van den kostprijs en in vele gevallen verlies van reserves en kapitaal beteekent, wekt de Regeering den indruk, dat het kostprijsvraagstuk in den Landbouw haar in het geheel niet interesseert.

\* \* \*

Het vraagstuk van de ongelijke behandeling van den Landbouw en het overige bedrijfsleven kan ook nog van een anderen kant worden gezien. Dat het industrialisatieproces door de crisis is gestuit, acht de Minister op zichzelf geen onrustbarend verschijnsel. „Het benodigde vrije kapitaal is niet beschikbaar, doch bovendien is de lust tot nieuwe investeringen begrijpelijker wijze gedooft, terwijl door de onzekerheid ten aanzien van de prijzen het vertrouwen is geschokt”.

Om bij het laatste te beginnen, zoo moeten wij opmerken, dat de huidige deflatie zeker niet op alle gebieden bevorderlijk is voor het industrialisatieproces. De concurrentie op de buitenlandsche markten wordt op de meeste gebieden bij den dag feller en ook aan de kostprijsverlaging komt een einde, vooral indien de Overheid door handhaving van tarieven enz. zich op het gebied van de lasten, die op het bedrijfsleven drukken, van de crisis niets aantrekt.

Het moet de regeering toch ook bekend zijn, dat de banken onder deze omstandigheden de credieten, die thans nog eenigszins gedekt zijn, terugtrekken, voordat zij de kans loopen, hierop verliezen te lijden. Hoe men ook over het vraagstuk van den gouden standaard moge denken, erkend zal moeten worden, dat de huidige monetair politiek niet bevorderlijk is voor het industrialisatieproces. Dit is o.a. een van de redenen, dat „de lust tot nieuwe investeringen begrijpelijkerwijze gedooft is”, welk verschijnsel de

Regering weliswaar constateert, maar in het geheel niet tracht te verklaren.

Het zou ons te ver voeren hier mede het vraagstuk van de financiering van de industrie door de banken te bespreken. Wij wijzen er alleen op, dat over dit onderwerp, onlangs een rapport is gepubliceerd door het Economisch Technologisch Instituut te Tilburg en te Maastricht, dat op de urgentie van de oplossing van dit vraagstuk wijst.

„Dat het industrialisatieproces door de crisis is gestuit”, acht de Minister op zichzelf geen onrustbarend verschijnsel. Kan men hier echter van „stuiten” spreken. Of is er een bewuste achteruitgang van het industrialisatieproces te constateeren? Wij meenen, dat het laatste het geval is. Tegenover de weinige bedrijven, die hun productie hebben uitgebreid, staan vele andere bedrijven, die een deel van hun productie naar het buitenland hebben overgebracht (Philips, Margarine Unie) of hun productie hebben ingekrompen. Het groote aantal werklozen in de industrie wijst er toch bovendien duidelijk genoeg op, dat er op het oogenblik in de industrie een afbraak plaats vindt. Voor een deel is dit mede een gevolg van de agrarische steunpolitiek (contingenteering van de productie van margarine).

Het bedenkelijke van dit verschijnsel is, dat ons land zich met het oog op de bevolkingsvermeerdering in industriële richting verder zal moeten gaan ontwikkelen. De huidige regeeringspolitiek is hiermede zonder twijfel in strijd, zooals door den heer Zaaijberg in het genoemde artikel op duidelijke wijze is aangetoond. Het accent van de economische politiek ligt thans bij den Landbouw, terwijl juist de industrie de meeste aandacht van de regering zou moeten hebben. Het is dit dualisme in onze economische politiek, dat een zeer ernstige overdenking van de bevoegde instanties ten volle waard is. v. d. V.

### De kunstzijde-industrie in Nederland en België.

De kunstzijde-industrie in deze landen verkeert ongeveer in dezelfde moeilijkheden. In beide landen is in den loop der jaren een belangrijke industrie tot stand gebracht, die in verband met het toenemende protectionisme thans zwaar wordt getroffen. Want zowel de Nederlandsche als de Belgische industrie moet ongeveer 80 tot 90 pCt. van haar productie op de wereldmarkt afzetten. De Nederlandsche industrie bevindt zich in zooverre in het voordeel, dat zij een beter product voortbrengt dan de Belgische industrie, terwijl bovendien haar positie op de Duitse markt sterker is. Hierdoor is de Nederlandsche kunstzijde-industrie erin geslaagd zich nog vrij goed te handhaven, al zijn de financiële resultaten ook zeer gering. De ontwikkeling van de productie blijkt uit de volgende tabel, ontleend aan „The Economist” van 11 Nov. 1933:

Wereldproductie van kunstzijdegarens.  
(in 1000 lbs.)

	Jan.-Sept. 1932	Jan.-Sept. 1933
Ver. Staten .....	86.185	118.340
Japan .....	46.110	65.085
Engeland .....	54.100	59.900
Italië .....	51.940	59.120
Duitschland .....	39.575	58.170
Frankrijk .....	35.730	39.885
Nederland .....	14.265	17.425
Zwitserland .....	8.050	9.040
België .....	7.115	6.975
Canada .....	5.245	5.820
Totaal (alle overige landen inbegrepen) .....	364.160	453.700

Van alle belangrijke kunstzijdeproduceerende landen is alleen in België de productie dit jaar gedaald. De sterkste expansie toont de Japansche industrie, die vooral ook voor onze industrie zoo gevaarlijk is, omdat zij op die markten verschijnt, waar wij nog een betrekkelijk sterke positie innemen.

Hoe moeilijk de toestand voor de Belgische kunst-

zijde-industrie is, blijkt zeer duidelijk uit het eerste jaarverslag van de Fabelta, een soort controlemaatschappij van de kunstzijde-ondernemingen in België, die in het begin van 1932 is opgericht. In dit jaarverslag worden bijzondere beschermingsmaatregelen voor de Belgische markt gevraagd. De instandhouding van de binnenlandsche markt schijnt, aldus dit verslag, des te belangrijker, nu de exportmoeilijkheden bijna onoverkomelijk worden. Met verschillende productielanden heeft de Fabelta overeenkomsten betreffende den verkoop moeten treffen, in andere landen wordt de verkoop door invoerrechten en transferregelingen, sterk belemmerd, op de weinige nog vrije markten heeft de felle concurrentie de prijzen tot een onmogelijk laag niveau gedrukt.

Hetgeen hier van de exportgebieden van Belgische kunstzijde wordt gezegd, geldt ongeveer in dezelfde mate voor den kunstzijde-uitvoer van Nederland. De concurrentie wordt bijna ondraaglijk, hetgeen zich vooral voor de mindere kwaliteiten openbaart. Doch ook voor de betere kwaliteiten wordt de concurrentie bij den dag moeilijker.

Het denkbeeld van de Fabelta om een sterker positie op de binnenlandsche markt te verkrijgen — een protectionistisch symptoom, dat men thans in België meer en meer op allerlei gebieden gaat waarnemen — zal den toestand echter niet kunnen verbeteren. Ook onze kunstzijde-industrie is bij een bescherming op de binnenlandsche markt niet gebaat, daar immers bijna de geheele productie (ongeveer 90 pCt.) in het buitenland moet worden afgezet.

### De vooruitzichten van den landbouw in Engeland.

Volgens het November-overzicht van de „Westminster Bank” zijn de vooruitzichten voor de Engelsche boeren na vele sombere jaren iets rooskleuriger geworden. Dit is te danken aan de politiek der nationale regering, die eindelijk met de Britsche traditie van goedkoop voedsel heeft gebroken, welke traditie de Engelsche politiek vanaf de Corn laws heeft beheerscht. De boeren worden nu beschermd, mede om te voorkomen, dat het platteland geheel wordt ontvolkt.

De bescherming van den Britschen landbouw heeft allereerst tot gevolg gehad, dat de voortdurende prijsdaling van landbouwproducten sinds Juli 1932 tot staan is gekomen. Bij een gemiddelde 1911/'13 gelijk 100, bedroeg het indexcijfer in 1928/'29 144, in 1930/'31 114, in Juli 1932, 106, om na een laagtepunt van 100 in Juni 1933 tot October weer op 107 te stijgen. Deze stabiliteit geldt evenwel niet voor alle landbouwproducten, maar speciaal voor die producten, welke door regeeringsmaatregelen worden beschermd, in de eerste plaats aardappelen, bieten en dan de vee-teelt. Het is bovendien gebleken, dat kleine boerderijbedrijven, die weinig of geen gehuurde arbeid gebruiken, beter in staat zijn weerstand aan de crisis te bieden dan grootere.

Toch werd door het geheele landbouwbedrijf het gemis aan kapitaal als een groote moeilijkheid onderhouden, vooral toen de prijzen gingen dalen. Voor den oorlog was de Engelsche boer meest pachter van de „landed gentry”; hij kon zijn pachtcontract op gemakkelijke wijze verlengen en werd vaak door den pachtheer bijgestaan met leeningen in tijden van tegenslag. Sinds den oorlog echter, toen de belastingen enorm zijn verhoogd, zijn vele groote bezittingen in kleine perceelen verkocht, hoofdzakelijk aan de vroegere pachters, die daartoe hypotheek op den grond namen. Zij voelden dus ten volle den druk der lage prijzen, omdat de hypotheeklasten even hoog bleven.

De Agricultural Credits Act van 1928 trachtte dit probleem op te lossen door stichting van een grondhypotheekbank, waarvan het kapitaal door de groote banken werd geleverd, terwijl het publiek in de gelegenheid werd gesteld op pandbrieven dier Agr. Mortgage Corp. in te schrijven. De bank heeft vele

hypotheken en voorschotten verstrekt, ook op oogst en te velde staand gewas, waarbij de voorwaarden voor den landbouw zoo gemakkelijk mogelijk werden gemaakt.

Den voornaamsten steun kregen de boeren evenwel door de Agr. Marketing Acts van 1931 en 1933, waarbij schema's van cultuur en prijzen werden ingesteld, die bindend waren voor een geheele tak van het landbouwbedrijf, indien een belangrijke meerderheid der boeren zich ervoor verklaarde. De betrokkenen werden dan in organisaties bijeengevoegd, die een zekere grootte der cultuur en zekere prijzen der producten handhaafden, terwijl contingentteering van den invoer en invoerrechten ervoor zorgden, dat buitenlandsche concurrentie de prijzen niet kon doen dalen. Op deze wijze werd eerst een schema voor de hopcultuur gemaakt, terwijl die voor melk, varkensfokkerij, baconproductie, aardappelteelt, eieren en pluimvee later kwamen. De steun aan de tarwecultuur staat hier geheel buiten.

Het schema voor de melkproductie zal vanaf Januari 1934 geheel in uitvoering zijn. Het land is in 11 districten verdeeld, waarvoor bepaalde melkprijzen zijn vastgesteld, terwijl de boeren de melk slechts in hun eigen district als consumptiemelk mogen verkoopen. De verkoopen loopen geheel over de Central Producers Board. De organisatie voor de productie van eieren is nog in haar ontwikkeling, maar wordt op dezelfde basis opgebouwd als die voor melk.

Ten aanzien van aardappelen streeft men er voorloopig niet naar, om de verkoopen via een centrale organisatie te leiden. Hier heeft de centrale organisatie tot taak ieder jaar te schatten, welk deel van den oogst overcompleet is voor menselijke consumptie, en op grond daarvan te bepalen boven welke grootte der aardappelen, de aardappelen voor menselijk gebruik mogen worden verkocht. Wel wordt contingentteering toegepast, om in de toekomst overmatigen invoer van buitenlandsche aardappelen te voorkomen, maar de ingevoerde hoeveelheden vertegenwoordigen thans slechts 4 pCt. van het Engelsche aardappelverbruik.

De steun aan de varkensfokkerij en aan de baconfabricage is in de eerste plaats gebaseerd op contingentteering van den invoer, welke maatregel, gelijk bekend, door vrijwillige samenwerking tusschen de naar Engeland exporteerende landen is tot stand gekomen. De binnenlandsche varkens worden, naar gelang van gewicht en qualiteit, tegen vastgestelde prijzen door de baconfabrieken afgenomen.

Tenslotte bestaat er steun voor de tarwecultuur,

waardoor deze zich in 1933 met 30 pCt. heeft uitgebreid. De richtprijs van binnenlandsche tarwe bedraagt 45 pence per quarter, terwijl het verschil tusschen dien prijs en den wereldmarktprijs, evenals in ons land, door een heffing op meel wordt opgebracht.

Men ziet in al deze maatregelen groote overeenkomst met diverse steunmaatregelen, die ook in Nederland zijn getroffen. Dat men in Engeland met de resultaten over het algemeen meer tevreden is dan bij ons ligt wel grootendeels in het feit, dat Groot-Brittannië alle agrarische producten importeeren moet en van geen enkel product een uitvoeroverschot heeft. In ons land is wel bij den steun aan de tarweteelt gebleken, dat dergelijke maatregelen een goede uitwerking hebben, wanneer men de geheele productie in het eigen land kan verbruiken. De problemen, waarvoor ons land staat bij den export van zuivelproducten, groenten, eieren, e.d. kent men in Engeland niet.

Voor de beoordeeling der toekomst is het goed rekening te houden met de meening, die in het overzicht van de Westminster Bank wordt gegeven, omtrent de doelmatigheid dezer Engelsche maatregelen. Het overzicht merkt op, dat door deze agrarische steunwetten het laatste bolwerk van het „laissez faire" in Engeland is gevallen, en op de ruïnes daarvan wordt het gebouw opgericht van een gerationaliseerde productie onder regeeringsleiding, verder reikend dan in eenige andere Britsche industrie. Men ziet, dat deze maatregelen geenszins als van tijdelijken aard worden beschouwd, maar integendeel als de eerste van een serie, die het economisch leven van het land, tenminste wat de landbouw en veeteelt betreft, in geheel nieuwe banen moeten leiden.

#### Onttrekken van oudere arbeiders aan het bedrijf.

In de jongste jaarlijksche vergadering der Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel (Juni 1933) heeft de voorzitter, Mr. H. C. Guépin, een pleidooi gehouden voor de vervanging van oude arbeiders door jeugdige werkloozen, met het oog op de ernstige gevaren, die de werkloosheid onder de jeugd met zich brengt.

Uit de Memorie van Antwoord van den Minister van Sociale Zaken blijkt, dat de Minister sympathiek tegenover dit denkbeeld staat, doch dat de regeering op dit gebied weinig kan doen. Immers de financiën spelen hier een groote rol. In verband hiermede wijst de Minister op het volgende.

„De jeugdige werkloozen immers komen veelal, als inwonend bij hun ouders, niet of nauwelijks voor steunverleening of onderstand in aanmerking. Hoeveel

#### Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen zendt ons onderstaand overzicht van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek:

	Aantal fabrieken in bedrijf		Aantal antwoorden	Bebouwde oppervlakte in H.A.		Hoeveelheid verwerkte bieten in metr. tonnen		Suikerproductie in metr. tonnen ruw-suikerwaarde	
	1933/34	1932/33		1933/34	1932/33	1933/34	1932/33	1933/34	1932/33
Duitschland .....	209	200	209	280.197	219.992	8.032.077	6.768.896	1.354.565	1.088.444
Tsjecho-Slowakije .....	116	121	116	139.013	138.248	2.790.205	3.579.133	510.829	634.099
Oostenrijk .....	7	7	7	46.382	42.988	1.065.600	1.016.264	175.050	164.899
Hongarije .....	12	12	12	37.712	33.234	790.000	701.537	110.600	103.410
Joego-Slavië .....	8	8	8	24.039	33.138	461.581	645.349	68.386	84.779
Iersche Vrijstaat .....	1	1	1	6.170	5.882	156.000	148.402	28.200	26.782
België .....	36	36	36	48.151	48.493	1.600.000	1.910.000	234.988	264.385
Italië .....	51	51	51	79.000	75.000	2.050.000	2.301.000	294.000	320.000
Polen .....	62	64	62	99.160	114.899	2.037.500	2.356.913	354.000	416.936
Denemarken .....	9	9	9	44.000	37.500	1.440.000	1.274.400	230.000	191.770
Zweden .....	20	19	21	50.416	40.585	1.742.000	1.518.679	289.300	235.349
Finland .....	1	1	1	2.763	2.338	54.000	53.219	7.000	6.347
Turkije (Europ.) .....	1	1	1	13.000	10.000	310.000	108.578	44.000	18.121
Totaal .....	533	530	534	870.003	802.297	22.528.963	22.382.370	3.700.918	3.555.321

60-jarige en oudere arbeiders in het geheele bedrijfsleven werkzaam zijn, is niet bekend. De arbeidsinspectie stelde het vorige jaar een globaal onderzoek hier-naar in. In 2702 inrichtingen, met totaal 214.135 arbeiders, waren 6173 arbeiders 60 jaar of ouder, d.i. bijna 3 pCt. In het havenbedrijf te Rotterdam beliep het ruim 5 pCt.; in het 2de district der inspectie van den havenarbeid (Amsterdam, Zaandam enz.) 3 pCt. Houdt men aan dit percentage van 3 pCt. vast, dan zou het totaal aantal oude arbeiders op ongeveer 37.000 te stellen zijn. Het is duidelijk, dat, zoo deze uit de Overheidskassen ondersteund moeten worden, het bedrag der steungelden met vele millioenen zou stijgen.

Dwingende voorschriften zullen hier dus achterwege moeten blijven. Doch ook om andere reden is dat noodig. Het is er niet om te doen om de oude arbeiders uit het bedrijf te stooten; het doel wordt eerst bereikt, wanneer in hun plaats een jongere aan het werk gezet wordt. Maar hoe wil men den werkgever daartoe dwingen? Menige onderneming wordt tegenwoordig in hoofdzaak ter wille van het personeel in stand gehouden. Uit het bovengenoemde rapport van den Hoogen Raad van Arbeid inzake wettelijke verkorting van den arbeidsduur blijkt, dat alleen reeds in de geënuquëteerde ondernemingen omstreeks 7500 arbeiders meer dan strikt noodig was aan het werk werden gehouden; het overcomplete kantoorpersoneel is daarbij dan nog buiten beschouwing gelaten. Bovendien werd er in het Voorloopig Verslag terecht op gewezen, dat men de bekwaamheid en ervaring der oude arbeiders vaak noode zou missen. Dat dit argument inderdaad groote beteekenis heeft, zal ieder toegeven, die weet, hoe hier en elders juist ook een tendens aanwezig is om de oudere arbeiders door jonge krachten te vervangen. Er zijn zelfs beroepen, waarin een man boven de 30 jaar niet veel kans meer heeft op aanstelling. Het schijnt weinig op den weg der Overheid te liggen om dit streven te versterken."

### Critiek op het theerestrictieplan.

Het contrôle-systeem voor den uitvoer van thee wordt in sommige kringen in Engeland sterk becristiseerd, als gevolg van de nadeelen, die het huidige restrictieplan voor de producenten van thee van zeer goede kwaliteit oplevert, aldus lezen wij in de „The Commercial” van 25 November. Hoewel de prijzen op de veilingen in het seizoen gewoonlijk dalen in overeenstemming met de aangeboden kwaliteiten, is de prijs van de mindere soorten thee ditmaal tot bijna 1 sh. gestegen tegen nog geen halve shilling een jaar geleden, terwijl de uitgelezen kwaliteiten tegen veel lagere prijzen worden verkocht dan verleden jaar op hetzelfde tijdstip.

Men had gehoopt, dat het voordeel van een hooger prijs de planters schadeloos zou stellen voor de kleinere oogsten en de hoogere productiekosten onder het restrictieplan. Daar de politiek van de hooger gecultiveerde plantages echter gericht is op het verminderen van de aanvoeren van geringere kwaliteit, zal de prijsstijging in volen omvang pas doorwerken, wanneer de prijzen voor de fijne theeën aanzienlijk zijn gestegen, en tot dusverre was zulks niet het geval.

De beperkte oppervlakte op hooger gelegen gebieden, die voor den aanplant van de betere kwaliteiten thee bijzonder geschikt is, hebben steeds theeën opgeleverd, met een beteren marktprijs, dank zij de bijzondere geur, terwijl de aanvoeren zelden de normale vraag van de zijde der markt overtreffen.

Men beweert derhalve, dat in dit opzicht een groep planters bevoordeeld wordt ten koste van de anderen, en dat de plantages in Ned. Oost-Indië het grootste voordeel zouden genieten.

Naar aanleiding van het bovenstaande, deelt men ons uit de kringen van de theecultuur mede, dat de genoemde feiten zeer overdreven zijn. Het betreft

hier feitelijk alleen de Britsch-Indische Darjeeling thee, die op den totalen uitvoer van Britsch-Indië, Ned.-Indië en Ceylon slechts een heel gering percentage uitmaakt. Alleen van het *Noordelijk* Br.-Ind. aanbod te Londen maakt Darjeeling nog geen 10 pCt. uit.

En zelfs dan is de bewering overdreven. In de afgelopen week bedroeg de gemiddelde opbrengst van Darjeeling-thee te Londen 1 sh. 1,77 d. tegen 1 sh. 2,09 d. in de overeenkomstige veiling van verleden jaar. De gemiddelde opbrengstprijs van het geheele tot nu toe aangeboden quantum Darjeeling-thee uit oogst 1933/34 bedroeg 1 sh. 6,54 d. tegen 1 sh. 4,28 d. voor thee uit oogst 1932/33.

## INGEZONDEN STUKKEN.

### DE VEETEELT EN HAAR PROBLEMEN.

De Heer H. J. Frietema schrijft ons:

In de uitvoerige beschouwingen, welke Dr. A. de Graaff heeft gemeend in Uw blad te moeten publiceren, stelt de schrijver vast, dat hij aanvankelijk geneigd was aan te nemen, dat het besluit om 200.000 drachtige koeien te doen afslachten verband houdt met een melkvraagstuk, echter heeft hij die meening laten varen, toen hij van enkele uitvoercijfers kennis nam en vaststelde, dat de vooruitzichten (betreffende de exportmogelijkheid van zuivelproducten?) gunstig zijn.

Beperkte plaatsruimte maakt het mij niet mogelijk den lezer uiteen te zetten, dat in ons land inderdaad een melkvraagstuk bestaat, dat de vooruitzichten m.i. zeer ongunstig moeten worden beoordeeld en dat er inderdaad verband bestaat tusschen het schier onoplosbaar en ingewikkeld melkvraagstuk en het besluit om  $\frac{1}{7}$  deel van den melkveestapel te vernietigen. Ik vertrouw echter, dat ook zonder deze uiteenzettingen de lezer van het artikel van den heer De Graaff zich zal hebben verwonderd over de vrijmoedigheid, welke de schrijver, die zich van dit alles volkomen onbewust blijkt te zijn, heeft gedemonstreerd.

De heer De Graaff achtte het verder „zeer merkwaardig, dat, hoewel de beteekenis van het grasland steeds toeneemt, de opbrengst gedurende 50 jaar absoluut niet vooruitgaat, zulks in tegenstelling tot vele landbouwproducten, die in deze zeer lange periode wel vooruitgegaan zijn.” Blijkens de Landbouwverslagen bedroeg, uitgedrukt in duizenden H.A., de oppervlakte grasland in Nederland in:

1870	1880	1888	1900	1910	1920	1930
1212	1126	1143	1185	1210	1219	1309

In de periode 1895/99 bedroeg de jaarlijksche boterproductie in ons land 45.187 ton, in de periode 1928/32 echter 85.848 ton. In 1895 werd in ons land 54.669 ton kaas geproduceerd, in 1930 bedroeg de productie 136.937 ton. Is het denkbaar, dat de schrijver van deze toegenomen intensiteit nooit heeft gehoord?

Dr. de Graaff stelt met teleurstelling vast, dat de hoeveelheid veevoeder, welke ten onzent wordt gekocht, nog altijd zeer belangrijk is en b.v. veel grooter dan in Denemarken, waar men te dien aanzien veel rationeeler werkt. Het is mij niet duidelijk, hoe het feit, dat in ons land groote hoeveelheden veevoeder worden gebruikt, zou kunnen demonstreeren de ergerlijke mate van achterlijkheid van den Nederlandschen boer, waarvan de schrijver overtuigd is.

Over de productie van ons vee heeft de schrijver een buitengewoon ongunstig oordeel. Dat in ons land groote verschillen bestaan t.a.v. de hoeveelheid en de kwaliteit (vetgehalte) van de door verschillende koeien of door verschillende groepen dieren geproduceerde melk is, volgens den schrijver „een alarmeerend bewijs voor den achterstand, welke geleidelijk over een deel van onze veeteelt is gekomen”. Hij vergeet hierbij echter o.a., dat van koeien, welke in de nabijheid van de groote steden worden gehouden ter wille van de consumptiemelk, een hoog vetgehalte niet gewenscht wordt. Overigens heeft deze uitspraak dezelfde praktische beteekenis als b.v. een uitspraak, dat de industriële productie in ons land op stumperige wijze plaats vindt, immers de prestaties van den gemiddelden Nederlandschen industriëlen arbeider zullen wel belangrijk lager zijn dan wat gepresteerd wordt door den man, die in Eindhoven een machine bedient, welke gloeilampen fabriceert.

Het is jammer, dat Dr. de Graaff besloten heeft in een weekblad van standing een artikel te schrijven, dat in hooge mate onbillijk is jegens den Nederlandschen zuivelproducent.



### DE CONTINGENTEERING VAN BLADZINK IN STRIJD MET DE CRISISINVOERWET?

Mr. W. P. M. van der Loo schrijft ons:

Wie de artikelen onder dit opschrift (met en zonder vraagteeken) in de E.-S. B. van 13 September en 22 November j.l. heeft gelezen, zal zich met bevreemding afvragen, hoe het mogelijk is, dat de Regeering zoo plotseling niet slechts is vergeten, wat onder abnormalen invoer is te verstaan, doch tevens het Nederlandsche volk een zoo slechten dienst bewijst.

Het is immers den schrijver van de twee genoemde artikelen niet slechts te doen om een principiële kwestie, in casu het aantoonen van een niet-abnormalen invoer, maar tevens — hoe kan het anders — om duidelijk te maken, welke belangen door deze maatregel werden getroffen.

Daar de auteur althans oogenschijnlijk zoowel wat betreft de eerste als de tweede doelstelling geslaagd is, is het ten dienste van de argelooze niet in de bladzinkerwereld thuis zijnde lezers gewenscht, dat het karakter van deze contingententeering en de door haar in het leven geroepen gevolgen ook van andere (tevens ?-belanghebbende) zijde wordt belicht.<sup>1)</sup>

Wie zich de moeite heeft getroost, de M. v. A. te lezen zal zien, dat de Minister daarin op allerminst „wazige” wijze het abnormale karakter van den invoer nader aantoonde. Het doet dan ook vreemd aan, dat de schrijver van het artikel van 22 Nov., die toch kennelijk aan deze memorie zijn aandacht heeft gewijd, de daarin naar voren gebrachte cijfers geheel negeert. Dientengevolge kan aan „de vergelijkende cijfers over de maanden, toen de handelsbeweging nog vrij was” (pag. 904) geen vergelijkend karakter worden toegeschreven.

Vergelijkende cijfers immers behooren zich in de eerste plaats uit te strekken over de maanden Mei, Juni en een deel van Juli, d.w.z. over de maanden waarin de invoer een dusdanigen vorm aannam, dat juist het abnormale karakter te voorschijn kwam. In de maanden Mei en Juni was het handelsverkeer nog vrij, terwijl dit tevens nog in een deel van Juli het geval was. Op den invoer in de maanden Mei, Juni en Juli wijst de Minister met nadruk en o.i. terecht, daar de in Mei mislukte onderhandelingen tusschen de twee op de Nederlandsche markt strijdende buitenlandse syndicaten en de Nederlandsche fabrikanten en handelaren, een abnormalen invoer met zich *moesten* brengen. Deze ontwikkelde zich dan ook terstond.

Invoer (in tonnen van 1000 KG.).

	1931	1932	1933
Mei .....	921	578	1.017
Juni .....	869	452	964
Juli .....	1.097	408	962
Mei/Juli .....	2.887	1.438	2.943

Niemand zal aan deze cijfers het abnormale karakter ontzeggen. Of is de enorme stijging inderdaad uitsluitend het gevolg van de niet te ontkennen opleving in de bouwvakken? Een vergelijking met de invoercijfers van het kwartaal voorafgaande aan de drie maanden Mei, Juni en Juli geeft opheldering (in tonnen):

	1931	1932	1933
Februari .....	589	405	408
Maart .....	725	535	404
April .....	789	453	760
	2.103	1.393	1.662

De stijging van den invoer in deze drie maanden (waarin toch de opleving in de bouwvakken het duidelijkste moest spreken) bedraagt van 1932 op 1933 nog geen 20 pCt., terwijl die in de maanden Mei, Juni en Juli 1933 t.o.v. dezelfde periode van 1932 meer dan 100 pCt. bedraagt.

Wie hier het abnormale karakter wenscht te ontkennen, zal deugdelijker argumenten moeten bijbrengen dan de schrijver van genoemde artikelen.

Ja, men is geneigd, tot de stelling, dat wellicht geen contingententeering, welke in het leven wordt geroepen, t.g.n. abnormalen invoer zoo gemotiveerd is als juist deze. Immers kan een duidelijke abnormale invoer, naar den omvang gerekend, nog immer zijn oorsprong vinden in een *normale* ontwikkeling van den toestand. Dit onzekere feit

<sup>1)</sup> Wij hebben den heer Van der Loo gaarne het woord verleend om als belanghebbende bij de contingententeering zijn bezwaren tegen beide artikelen naar voren te brengen. Niettemin willen wij er hier, om misverstand te voorkomen, op wijzen, dat de schrijver van beide artikelen *geen* belanghebbende is, maar uitsluitend een belangstellend toeschouwer bij de toepassing van de Crisisinvoerwet. (Red.)

bestaat hier niet; ieder *wist* immers, de oorzaak en kon met zekerheid een nog sterkere stijging (tengevolge van diezelfde oorzaak) voorspellen.

In dit geval was de invoer niet slechts abnormaal t.a.v. den omvang, doch tevens t.a.v. zijn karakter. Daar het vaststond, dat dit karakter niet van tijdelijken aard was, had het tengevolge (en hieraan is o.i. alle misverstand in deze kwestie te wijten) dat de Minister van Economische Zaken ditmaal niet genoodzaakt was, dit verdere verloop van dezen import nog aan te zien en dus in staat was, sneller in te grijpen dan in andere gevallen waar abnormale invoer optrad.

Een snel ingrijpen is voor zooverre ons bekend, niet door de Crisisinvoerwet verboden. Dat één der zeldzame gevallen waarin dit wel verantwoord was, werd aangegrepen, kan slechts toegejuicht worden.

Dan de prijzen, het tweede hoofdargument van den schrijver van 13 Sept. en 22 Nov. Ook hier kan de vraag gesteld worden, waarom slechts de prijzen t/m. Mei 1933 werden gegeven en waarom de maanden Juni (en Juli) werden verwaarloosd.

Tevens doet het vreemd aan, dat de schrijver, die toch blijk geeft bijzondere belangstelling voor deze kwestie te hebben, zich niet nader oriënteerde omtrent het prijsverloop. Het zou hem dan duidelijk zijn geworden, dat de prijzen waartegen de zondaar (Duitsland) hier te lande leverde, nog dikwijls aanzienlijk lager waren dan zelfs de zeer lage abnormale prijzen, welke uit de invoerstatistiek zijn af te lezen. Dat dit feit, dat overigens aan iedere belanghebbende al te zeer bekend was, niet zichtbaar is, is het gevolg van de omstandigheid, dat de invoerwaarde in de statistiek de invloed van het Sperrmarken-gebruik niet tot uitdrukking brengt. Dat deze prijsbeweging van den Duitschen import in elk opzicht abnormaal en voor de Nederlandsche industrie doodend was, wordt behalve door een vergelijking met het prijspeil in Duitsland zelf, — waar de producenten bovendien door een invoerrecht van 6—9 R.M. per 100 KG. worden beschermd, — bewezen door het verloop van de invoerprijzen uit andere landen, die in plaats van een sterke daling in de maanden, welke aan de contingententeering voorafgingen, een tendens tot verhooging toonden. Deze stond in logisch verband met den wereldprijs. Noteering te Londen van de grondstof ruw zink, welke opliep van gemiddeld f 121,20 Eng. ton in het eerste kwartaal van 1933 tot f 131,89 en f 138,24, resp. in het tweede en derde kwartaal van dit jaar. Ook de prijsverhoging na het afkondigen der contingententeering is dus ten deele te wijten aan het oploopen van den grondstofprijs. Dat het deel der prijsverhoging, dat niet aan de grondprijzen is te wijten, te groot zou zijn, gelooft niemand, die de marges, welke fabrikanten en handelaren thans maken, vergelijkt met die welke konden bedongen worden voordat van een algeheele marktontwrichting (veroorzaakt door Duitsland) sprake was.

Dit zijn trouwens alle overbekende feiten, waarvoor het geenszins noodig is, nog nader het oor te luisteren te leggen, in de kringen van de belanghebbenden.

Wie het voorrecht had de „hearing” te mogen bijwonen, welke de commissie van advies voor de Crisisinvoerwet onlangs hield tot nader onderzoek van den thans bestaanden toestand, heeft daar kunnen vernemen, dat *alle* belanghebbenden *unaniem* de getroffen maatregelen als uitstekend kwalificeerden.

Wanneer dus bedacht wordt, dat onder de hier aanwezige belanghebbenden vertegenwoordigers waren van de fabrikanten, den gesyndicaliseerden handel, den buiten het syndicaat staanden handel, de middenstandsbonden, de loodgieters- en koperslagerspatroons, de fitterspatroons en den algemeenen Nederlandschen Metaalbewerkerbond, dan kan een ieder voor zich uitmaken, of het juist is, dat de Minister door dit besluit groote belangen heeft geschaad.

Naschrift. De schrijver van de artikelen in de E.-S. B. van 13 Sept. en 22 Nov. 1933 teekent hierbij aan:

1. Tegenover de fragmentarische cijfergroeperingen van Mr. Van der Loo stel ik het volgende volledige overzicht:

	Invoer			Uitvoer		
	(in tons van 1000 KG.)					
	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Januari .	632	364	596	277	228	489
Februari .	589	405	408	271	397	218
Maart ...	725	535	494	198	233	355
April ...	789	453	760	297	227	678
Mei .....	921	578	1.017	723	322	362
Juni ....	869	452	964	531	381	623
	4.525	2.787	4.240	2.296	1.788	2.725

De cijfers zijn afgerond.



In uitvoering gekomen woningen:

1e halfjaar 1931	27.528
1e " 1932	16.449
1e " 1933	29.535

Wie nu bedenkt, dat invoer, uitvoer en verbruik de drie groote componenten zijn, om te beoordeelen, of invoer „overmatig” is, kan zelf zijn meening vormen.

2. Het contingentiebesluit — ingaande op 1 Juni 1933 — dateert van 29 Juni 1933 en is gepubliceerd in de Nederlandsche Staatscourant van 4 Juli 1933. Daar 2 Juli 1933 nog een Zondag was, kon de mededeeling, dat het handelsverkeer in een „deel van Juli” nog vrij was, weinig beteekenen. De zakelijkheid van het debat wordt daardoor niet bevorderd. Wil Mr. Van der Loo intusschen alleen op Mei, Juni en Juli letten, dan is het mij goed. Zijn eigen tabel bewijst dan, dat de invoer in 1933 toen practisch gelijk was aan dien in 1931. Dat, ondanks den drukkeren woningbouw en den geringen invoer in Februari/Maart/April.

3. Ook deze schrijver bevestigt het nauwe verband tusschen de contingentieering en de mislukking van kartel-onderhandelingen tusschen de belanghebbenden. Doch dan niet alleen de Duitsche en de Belgische, maar ook de Nederlandsche belanghebbenden! In dit verband is het jammer, dat Mr. Van der Loo niet ingaat op het door mij vermelde gerucht, dat het bedrijf van de N.V. de Utrechtsche Walswerken, Erven E. A. Hamburger, vóór en na de contingentieering heeft stilgelegd tegen genot van een uitkoopson. Waar gaan wij heen?

4. Ik heb wel terloops melding gemaakt van de lagere Duitsche prijzen in Juli 1933. Doch toen werkte de contingentieering reeds!

5. Niet weerlegd is, dat onze uitvoerprijzen jaren lang lager waren dan de invoerprijzen.

6. De Duitsche concurrentie met „Scraps”-prijzen gold niet alleen bladzink. Is de geheele invoer uit Duitschland om die reden soms overmatig?

7. Dat de Londensche zuikprijzen in 1933 niet zoo sterk zijn gestegen als Mr. Van der Loo het doet voorkomen, blijkt uit de statistiek in dit blad. Na Juni is integendeel de daling vrij constant geweest.

8. Als de belanghebbenden unaniem bereid zijn, om den consument te laten betalen, omdat zij in hun onderhandelingen niet zijn geslaagd, dan is dat nog niet in het algemeen belang noch noodzakelijk in overeenstemming met de richtsnoeren der Crisisinvoerwet. De massa der verbruikers, die niet op een „hearing” kan verschijnen, heeft intusschen gelukkig nog altijd een tribune in dit blad. Moge de Minister van daaruit haar stem verstaan.

**MAANDCIJFERS.**

**PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.**

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)  
I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Sept. 1933	Jan./Sept. 1933	Jan./Sept. 1932
Prod. Steenkolen in tonnen	1.039.786	9.449.155	9.379.260
Aantal normale werkdagen	25 <sup>1)</sup>	228	219

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

Netto-productie in tonnen..	11.015 <sup>2)</sup>	93.346	99.265
Aantal normale werkdagen	16	181	227

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)<sup>3)</sup>

Afgeleverd:			
Geraff. zout .....	(ton)	} 31.513	} 45.974
Industriezout .....	( " )		
Afvalzout .....	( " )		
Aantal normale werkdagen		179	231

Aantal arbeiders.	Gezamenl. Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 Oct. 1933	(10.806 <sup>4)</sup> (22.701 <sup>6)</sup> )	74	—
1 Oct. 1932	(11.040 <sup>4)</sup> (24.539 <sup>6)</sup> )	86	218

1) Staatsmijnen Emma, Hendrik, Maurits; 2) Staatsmijn Wilhelmina, Domaniële mijn; 21 Willem-Sophia; 20 Oranje-Nassaumijnen; 18 Julia; 17 Laura. 3) 8.052 ton ruwe kool 2.963 ton bruinkoolbriketten. 4) In verband met concurrentie-moeilijkheden mogen de productiecijfers niet meer worden gepubliceerd. 5) Bovengronds. 6) Incl. 2.059 arbeiders in de nevenbedrijven. 7) Ondergronds. 8) Incl. 2.069 arbeiders in de nevenbedrijven.

**STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.**

**BANKDISCONTOS.**

Ned. { Disc. Wissels. 2 1/2 19 Sept. '33	Lissabon	6 1/8 Mrt. '33
Bel. Binn. Eff. 3 1/2 19 Sept. '33	Londen	2 3/4 Juni '32
Bk. { Vrsch. in R.C. 3 1/2 19 Sept. '33	Madrid	6 26 Oct. '32
Athene	N.-York F.R.B.	2 19 Oct. '33
Batavia	Oslo	3 1/2 22 Mei '33
Belgrado	Parijs	2 1/2 9 Oct. '31
Berlijn	Praag	3 1/2 25 Jan. '33
Boekarest	Pretoria	3 1/2 15 Mei '33
Brussel	Rome	3 1/2 4 Sept. '33
Budapest	Stockholm	3 1/2 1 Juni '33
Calcutta	Tokio	3.65 2 Juli '33
Dantzig	Weenen	5 23 Mrt. '33
Helsingfors	Warschau	5 26 Oct. '33
Kopenhagen	Zwits. Nat. Bk.	2 22 Jan. '31

**OPEN MARKT.**

	1933				1932	1931	1914
	25 Nov.	20/25 Nov.	13/18 Nov.	6/11 Nov.	21/26 Nov.	23/28 Nov.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/2	3/8-1/2	3/8	3/8	1/4-1/2	1 1/2	3 1/8-3 1/16
Prolong.	1	1	1	1	1	7/8-1 1/4	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	4 1/2-6	1 3/4-2
Partic. disc.	1 1/16-1 1/8	1 1/16-1 1/8	1 1/16-1 1/8	1 1/16-1 1/8	7/8-1 1/4	5 1/16-6	4 1/4-3 1/4
Berlijn Daggeld...	4 1/4-5 1/4	4 1/2-5 1/4	4-5 1/4	4 1/8-5 1/2	4 1/8-5 1/4	8-9 1/2	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-5 1/2	8-11	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	8	2 1/8-1 1/2
Warenw...	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/4	7 1/2-8	—
New York Daggeld 1)	3/4	3/4	5/8	3/4	1-1 1/4	2 1/2-3 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3/4	5/8-3/4	3/4	1 1/2-5/8	3/4	3 1/8	—

1) Koers van 24 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

**WISSELKOERSEN.**

**KOERSEN IN NEDERLAND.**

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
21 Nov. 1933	1.50 3/8	8.06 3/4	59.16	9.70 3/4	34.55	100 3/4
22 " 1933	1.49 3/8	8.12 1/2	59.21	9.71	34.56	100 3/4
23 " 1933	1.51 3/8	8.15	59.21	9.71 3/4	34.56	100 3/4
24 " 1933	1.53 3/8	8.14	59.19	9.71 1/4	34.53	100 3/8
25 " 1933	1.56 3/8	8.13 3/4	59.20	9.71	34.56	100 3/8
27 " 1933	1.59	8.21	59.24	9.71 3/4	34.57 1/2	100 3/8
Laagste d.w. 1)	1.48 1/2	8.03 1/2	59.12 1/2	9.63 3/4	34.50	100
Hoogste d.w. 1)	1.61 1/2	8.22	59.27 1/2	9.72	34.60	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milana **)	Madrid **)
21 Nov. 1933	48.06	—	7.37	1.48	13.07 1/2	20.20
22 " 1933	48.07 1/2	—	7.37	1.48	13.07 1/2	20.15
23 " 1933	48.11	—	7.37	1.48	13.07 1/2	20.20
24 " 1933	48.08	—	7.37 1/2	1.48	13.08 1/2	20.20
25 " 1933	48.06 1/2	—	7.37	1.48	—	—
27 " 1933	48.07 1/2	—	7.37 1/2	1.49	13.07 1/2	20.25
Laagste d.w. 1)	48. —	—	7.32 1/2	1.45	13.02 1/2	20.05
Hoogste d.w. 1)	48.13	28. —	7.40	1.52 1/2	13.12 1/2	20.35
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
21 Nov. 1933	41.80	36.10	40.60	3.55	63	1.56
22 " 1933	42. —	36.35	40.90	3.57 1/2	63	1.55
23 " 1933	42.20	36.45	41. —	3.57 1/2	64	1.56 1/2
24 " 1933	42. —	36.40	40.95	3.57 1/2	64	1.58 1/2
25 " 1933	42. —	36.45	40.90	3.60	65	1.57 1/2
27 " 1933	42.50	36.75	41.35	3.62 1/2	64	1.62 1/2
Laagste d.w. 1)	41.35	35.80	40.30	3.50	63	1.52 1/2
Hoogste d.w. 1)	42.55	36.95	41.50	3.67 1/2	65	1.65
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

\*) Noteering te Amsterdam. \*\*) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

**KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).**

Data	Londen (\$ p. £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
21 Nov. 1933	5,43	6,51	39,50	66,80
22 " 1933	5,38 1/2	6,46	39,50	66,58
23 " 1933	5,28 3/4	6,35 1/2	38,78	65,55
24 " 1933	5,18 1/8	6,19 1/4	37,95	63,75
25 " 1933	5,20	6,17 1/2	37,74	63,75
27 " 1933	5,10 1/2	6,06	37,20	62,30
28 Nov. 1932	3,18 1/2 1/16	3,91 1/8	23,75 1/2	40,19 1/2
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteertings-eenheden	11 Nov. 1933	18 Nov. 1933	20/25 Nov. 1933 Laagste/Hoogste	25 Nov. 1933
Alexandrië..	Piastr. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene ....	Dr. p. £	565	572 1/2	550	595
Bangkok...	Sh. p. tical	1,10 1/8	1,10 1/8	1,10 1/8	1,10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	18	18	17	20
Buenos Aires	d. p. \$	43 1/2	43 1/2	42 1/2	43 1/2
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1,5 1/16	1,5 27/32	1,5 1/2	1,5 1/8
Constantin..	Piastr. p. £	660	670	670	680
Hongkong ..	Sh. p. \$	1,5 1/2	1 5	1,4 1/8	1,5 1/8
Kobe .....	Sh. p. yen	1 2 1/2	1 2 1/16	1,2	1 2 1/16
Lissabon ...	Escu. p. £	105 1/2	107 1/2	106 1/2	110 1/2
Mexico .....	\$ per £	18.25	19.45	18.25	19.25
Montevideo ..	₮. per £	36	35 1/2	34 1/2	36
Montreal ..	₮. per £	5.06	5.09	5.05	5.23
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	4	4	3 7/8	4 1/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/3 1/2	1/3 1/16	1/3	1/3 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 3/32	2/4	2/4 1/16
Valparaiso 1).	\$ per £	—	—	—	—
Warschau ..	Zl. p. £	28 1/2	28 1/2	28 1/2	29 1/2

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

Londen 1)		N York 2)		Londen	
21 Nov. 1933..	18 1/8	44 1/2	21 Nov. 1933....	127/-	—
22 " 1933..	18 1/16	44 3/4	22 " 1933....	126 6	—
23 " 1933..	18 1/4	43 3/8	23 " 1933....	125 8	—
24 " 1933..	18 1/16	42 7/8	24 " 1933....	126,1	—
25 " 1933..	18 1/2	42 3/4	25 " 1933....	128/6	—
27 " 1933..	18 1/8	42	27 " 1933....	125,3 1/2	—
28 Nov. 1932..	17 13/16	25 1/8	28 Nov. 1932....	128/4	—
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....	84,10 3/4	—

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	15 Nov. 1933	23 Nov. 1933
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 9.485.621,25	f 2.302.784,29
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo October '33 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op de Rijksink. bel. ....	" 1.927.818,46	" 870.653,55
Voorschotten op ultimo October '33 aan de gem. verst. op v. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en dergem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	" 1.150.006,37	" 1.150.006,37
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 228.529.048,24	" 230.579.828,55
Id. aan Suriname.....	" 12.776.583,58	" 12.778.179,58
Id. aan Curaçao.....	" 5.143.365,57	" 5.054.618,87
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen	" 96.377.442,54	" 98.070.550,04
Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds in rek. crt. met 's Rijks schatkist....	" 33.478.026,79	" 33.281.365,86
Vord. op andere Staatsbedrijven 1).....	" 2.106.287,50	" 2.042.897,24
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgeleeningen aan gemeenten (saldo) ..	" 9.042.272,63	" 9.138.885,61
Verplichtingen.	" 44.900.909,82	" 44.947.909,82
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 313.779.000,—	f 313.779.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 145.630.000,—	" 145.630.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.419.987,—	" 1.415.507,—
Schuld op ultimo October '33 a/d gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. atm. op de bel. en op de verm. bel. ....	" 1.242.156,03	" 1.242.156,03
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. aan het Staatsbedrijf. P., T. en T. 1) Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	" 116.444.437,32	" 114.409.482,31
Id. aan diverse instellingen 1).....	" 35.300,70	" 35.300,70
Id. in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 20.753.891,84	" 19.702.751,54

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	22 Nov. 1933	29 Nov. 1933
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	f 1.446.000,—	f 2.004.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	" 71.798.000,—	—
waaronder Muntbiljetten.....	" 58.000,—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 230.009.000,—	" 230.639.000,—
Schatkistpromessen.....	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Schatkistbiljetten.....	" 20.365.000,—	" 20.365.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	" 1.142.000,—	" 1.142.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	" 2.186.000,—	" 1.519.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	" 1.853.000,—	" 1.765.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	—	—

CURAÇAOSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse rekeningen 1)	Diverse rekeningen 2)
1 October 1933	5.113	5.314	135	132	658	134
1 September 1933	5.113	5.405	213	132	645	109
1 Augustus 1933	5.123	5.380	154	131	654	93
1 Juli 1933	5.119	5.352	240	133	543	87
1 October 1932	4.746	5.066	183	85	737	95

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 November 1933.

Activa.		
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f	26.447.381,28	
sels, Prom., (Bijbnk. " )	586.375,47	
enz. in disc. (Ag.sch. " )	4.133.189,89	f 31.166.946,64
Papier o. h. Buitenl. in disconto .....	—	—
Idem eigen portef. f	1.437.500,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. " ..	—	1.437.500,—
Beleeningen (Hfdbk. f	98.494.111,14 1)	
incl. vrsch. (Bijbnk. " )	4.086.243,85	
in rek.-crt. (Ag.sch. " )	39.646.131,14	
op onderp. f	142.226.486,13	
Op Effecten .....	f 141.003.745,38 1)	
Op Goederen en Spec. " ..	1.222.740,75	142.226.486,13 1)
Voorschotten a. h. Rijk .....	—	7.026.809,13
Munt, Goud .....	f 108.561.390,—	—
Muntmat., Goud ..	812.954.174,78	—
	f 921.515.564,78	—
Munt, Zilver, enz. " ..	26.951.696,47	—
Muntmat., Zilver.. " ..	—	948.467.261,25 2)
Belegging 1/6 kapitaal, reserves en pensioenfonds .....	—	21.515.260,60
Gebouwen en Meub. der Bank .....	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen .....	—	10.632.234,30
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) ..	—	18.331.195,17
	f 1.185.803.693,22	

Passiva.

Kapitaal .....	f 20.000.000,—
Reservefonds .....	" 3.749.272,82
Bijzondere reserve .....	" 5.000.000,—
Pensioenfonds .....	" 8.809.549,68
Bankbiljetten in omloop .....	" 902.624.155,—
Bankassignatiën in omloop .....	" 21.732,31
Rek.-Cour. { Het Rijk	—
saldo's: { Anderen f	243.502.476,87
Diverse rekeningen .....	" 2.096.506,54
	f 1.185.803.693,22

Beschikbaar. metaalsaldo .....

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) .....

2) Waarvan in het buitenland .....

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
27 Nov. '33	108561	812.954	902.624	243.524	490.528	83
20 " '33	117361	809.392	896.218	242.519	492.557	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 1)
27 Nov. 1933	31.167	—	142.226	1.438	10.632
20 " 1933	31.510	—	142.449	1.438	10.584
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
25 Nov. '33 2)	139.760		185.220	26.960	54.888
18 " '33 2)	138.460		188.050	21.430	54.668
28 Oct. 1933	99.917	39.271	187.486	26.542	53.577
21 " 1933	97.930	38.812	188.656	23.792	51.763
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
25 Nov. '33 2)	530	72.150	12.690	66	
18 " '33 2)	230	72.100	11.650	66	
28 Oct. 1933	350	9.251	56.834	11.734	65
21 " 1933	182	9.351	56.088	13.433	64
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

**BANK VAN ENGELAND.**

Data	Metaal	Bankbilj. In circulatie	Bankbilj. In Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
22 Nov. 1933	191.769	367.528	83.010	8.548	15.522
15 " 1933	191.782	369.106	81.433	8.557	15.152
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits.		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
22 Nov. '33	67.816	18.766	102.991	36.579	84.241	53,2
15 " '33	71.163	18.728	103.989	37.077	82.676	51,7
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

**BANK VAN FRANKRIJK.**

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
17 Nov. '33	79.283	784	38	4.612	1.241	2.808	3.200
9 " '33	80.018	746	458	4.658	1.268	2.835	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
17 Nov. '33	6.209	2.335	80.706	980	2.264	15.217
9 " '33	6.209	2.330	81.526	1.372	2.269	15.358
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

**DUITSCHER RIJKSBANK.**

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Devlzen als goud-dekking geldende	Ander wissels en cheques	Beleeningen
23 Nov. 1933	399,0	52,6	7,6	2.793,7	51,7
15 " 1933	397,6	52,9	7,9	2.841,2	60,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa 2)	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Nov. 1933	320,1	559,4	3.285,5	488,5	239,0
15 " 1933	319,4	543,6	3.368,8	428,7	233,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15 Nov. 1933, resp. 35, 29 mill.

**NATIONALE BANK VAN BELGIË.**

Data 1933	Goud		Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
23 Nov.	2.720	68	775	55	355	40	3.397	175	431
16 "	2.717	67	770	61	355	40	3.418	186	396

**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Data	Goudvoorraad			"Other cash" 2)	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes			In hier-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
8 Nov. '33	3.578,3	2.676,4		214,0	112,3	6,7
1 " '33	3.587,9	2.675,9		226,5	116,5	6,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
8 Nov. '33	2.430,1	2.983,0	2.829,1	145,3	61,5	65,2
1 " '33	2.419,8	2.967,3	2.884,2	145,5	61,3	65,2

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem. 3) "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.**

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
1 Nov. '33	24	8.593	8.156	1.911	16.135	4.470
25 Oct. '33	22	8.543	7.924	2.002	15.882	4.472

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

**GOEDERENHANDEL.**

**GRANEN.**

28 November 1933.

Zaken aan de tarwe-markt werden in de eerste helft der week belemmerd door de onzekerheid over de finan-ciële maatregelen in de Ver. Staten, waar de oppositie tegen de inflatie hoe langer hoe grooter wordt. Koopers van tarwe namen een afwachting houding aan, vooral toen aan de termijnmarkt te Chicago de koersen daalden, niettegenstaande de Dollar zeer flauw was. Toen later de Dollar weder vaster werd, ging de verlaging te Chicago voort. Het slot was er 7½ Dollarcent per 60 lbs. lager dan een week geleden. Ook te Winnipeg daalden de prijzen, doch in mindere mate. Het slot was er 4 Dollarcent lager dan een week geleden. De vraag naar overzeesche tarwe is in den loop der week verbeterd, zoowel Engeland als het Continent kochten Manitoba-tarwe, terwijl Engeland verschillende ladingen Australische tarwe kocht. Ook zijn geregeld zaken tot stand gekomen in Russische en Hongaarsche tarwe, in de laatste soort mede ter versche-ping in het volgende voorjaar. De schommelingen aan de Argentijnsche termijnmarkten waren eerst vrij klein, het slot te Buenos Aires was 23 centavos per 100 KG. lager, te Rosario 30 centavos lager dan een week geleden. In Italië heeft men slechts weinig buitenlandse tarwe noodig en is bij het vermalen de toegestane hoeveelheid buitenlandsche tarwe weder tot 1 pCt. verlaagd. De opbrengst van tarwe in Italië wordt nu officieel geschat op 37 mil-lionen quarters tegen 34½ miljoen in het vorige jaar. De behoefte wordt geschat op 36½ miljoen quarters. In de jaren 1904-'14 bedroeg de opbrengst gemiddeld ruim 22½ miljoen en in 1926-'33 gemiddeld ruim 29 miljoen quarters. De Australische oogst wordt nu officieel geschat op 165 miljoen bushels, particuliere ramingen loopen van 144 tot 160 miljoen bushels. In sommige kringen in de Ver. Staten meent men, dat de beperking in den uitzaai van winter-tarwe lang niet zoo groot is als eerst werd verwacht en dat die beperking niet grooter zou zijn dan 1 of 1½ pCt.

De vraag voor rogge in ons land bepaalt zich in hoofd-zaak tot de partijen, welke door de regeering worden aan-geboden. Daarin zijn flinke hoeveelheden door importeurs voor voederdoeleinden gekocht, welke in het binnenland afgezet konden worden.

Door het ontbreken van disponebele voorraden van eenige betekenis en van nieuwe aanvoeren waren de prijzen voor maïs zeer hoog gestegen. Vrees voor tekort om aan de leveringsplicht in deze maand te voldoen deed de prij-zen voor den November-termijn aan de Rotterdamse ter-mijnmarkt sterk stijgen. Lang hebben deze hoge prijzen geen stand kunnen houden, toen het aantal verkooporders aan de termijnmarkt toenam. Spoedig verwachtte maïs wordt in de eerste hand weinig aangeboden, alders zijn met flinke hoeveelheden aan de markt in sinds kort stoo-mende en in de eerste helft van December uitgaande boo-ten. De belangstelling daarvoor is matig en de prijzen zijn, na iets verhoogd te zijn geweest, in de tweede helft der week weder even zooveel gedaald. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot voor maïs 2 centavos per 100 KG. lager, te Rosario onveranderd.

De Russen en afladers aan den Donau hebben hunne prijzen voor gerst verhoogd en zeggen, dat zij deze in het buitenland maken. Russische gerst zou in Engeland en Donaugerst in Duitschland gekocht worden. In ons land is gerst moeilijk te verkopen en houders van aangekomen Donaugerst zagen zich genoodzaakt hunne prijzen te ver-lagen om koopers te vinden. Gerst ondervindt het meest de concurrentie der door de regeering aangeboden rogge.

**SUIKER.**

De stemming op de verschillende suikermarkten was prijshoudend tot vast.

Het is te begrijpen, dat de bijna onafgebroken daling der laatste weken op het ongehoord lage niveau van het begin dezer week gemakkelijk te stuiten was, toen de December-liquidaties verminderden. Haussespeculanten waren al lang geneigd om hun suiker niet tot afbraak-koersen van de hand te doen. Daarom zag men op alle markten, ook eene verschuiving van de meeste December-posities op latere maanden.

Raffinadeurs in Amerika blijven nog steeds min of meer afzijdig. Enkele posten ruwsuiker verwisselden van eigenaar, o.a. prompte Cubasuiker tot 1.15 d.c. basis c. & fr. New-York.

De New-Yorksche termijnmarkt opende flauw, doch herstelde zich den tweeden dag. Het slot was vast met noteringen, die 4 à 6 punten hooger waren dan het







vorige slot. December noteerde 1.16, Jan. 1.20, Mrt. 1.27 en Mei 1.33, terwijl Spot-Centr. gedurende de geheele week onafgebroken op 3.15 bleven.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 24.000 tons, de versmeltingen 44.000 tons tegen 36.000 tons verleden jaar en de voorraden 181.000 tons tegen 140.500 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Productie .....	1.994.528	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten .....	39.252	11.603	21.066
Sedert 1/1 .....	1.133.876	1.580.449	1.998.942
Verscheppingen .....	73.673	21.954	66.111
Voorraad .....	467.295	704.273	852.723

In Engeland was de belangstelling voor ruwsuiker gering, toch konden prijzen voor ruwsuiker van Sh. 4/3 tot Sh. 4/7½ cif. oploopen. De termijnmarkt te Londen volgde die te New-York. Slotnoteringen waren: Dec. Sh. 4/8½, Mrt. Sh. 4/11½, Mei Sh. 5/2½ en Dec. Sh. 5/7½.

Java: Volgens een perstelegram heeft de N.I.V.A.S. besloten den oogst 1935 op ca. 400.000 tons te bepalen.

De verkoopen beliepen deze week ca. 8000 tons.

Onze markt daalde aanvankelijk met f ¼, doch kon zich gaandeweg ietwat herstellen. Het slot op de Amsterdamsche termijnmarkt gaf echter niet veel verbetering te zien. De noteringen waren: Dec. f 4¾, Mrt. f 4¾, Mei f 4¾ en Augustus f 5½.

### KOFFIE.

In de afgelopen week bleef de markt in kalme stemming verkeren. De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië waren vrijwel onveranderd, doch door den hoogerens wisselkoers komen zij, in Nederlandsch geld omgerekend, hooger uit dan een week geleden.

Uit Rio werd door het Nationale Koffie-Departement bericht, dat de in Augustus van dit jaar ingestelde speciale commissie ter controleering van de koffievoorraden in geheel Brazilië, een verklaring heeft afgegeven, dat de totale voorraden op 30 September bedroegen 17.842.000 balen. Van deze hoeveelheid zijn 14.034.000 balen het eigendom van het Departement; zij bestaan uit 10.817.000 bn. oogst 1932/33 verdeeld als volgt:

79.000 bn. Minas en Rio,
5.792.000 „ Sao Paulo en Parana,
4.946.000 „ „Pledged” stocks,

en 3.217.000 bn. oogst 1933/34 verdeeld als volgt:

189.000 bn. Sacrifice quotas Esperito Santo,
744.000 „ Manas en Rio,
2.220.000 „ Sao Paulo,
64.000 „ Parana.

De overige 3.808.000 balen worden gecontroleerd door het Departement en bestaan uit 2.989.000 bn., oogst 1932/33 en 819.000 bn. oogst 1933/34. Van de 17.842.000 bn. worden 12.934.000 bn. (10.913.000 bn. behoorende aan het Nationale Koffie-Departement en 2.021.000 bn. aan het Gouvernement van Sao Paulo) als garantie gehouden voor de 20 miljoen Pond sterling leening.

Verder werd uit Rio medegedeeld, dat de belastingen in geheel Brazilië niet meer zullen worden geïnd in goud doch in papier, de goudmilreis gerekend op 8 milreis papier. De 15 shilling export-belasting op koffie is vastgesteld op 45 milreis papier, hetgeen, den tegenwoordigen koers van den milreis in aanmerking genomen, iets hooger uitkomt dan tot nu toe. De Braziliaansche regeering heeft echter medegedeeld, dat zij op verkoopen, welke vóór den datum van afkondiging zijn verscheept, het verschil zal terugbetalen.

Een heden ontvangen officieele telegrafische mededeeling bericht, dat de voorraden, teruggehouden in de binnenlandsche pakhuizen en in de spoorwegstations van de Staten Sao Paulo en Minas Geraes, bedragen hebben op 30 September 14.096.000 balen, waarvan 5.549.000 balen bestemd waren tot vernietiging door het Nationale Koffie-Departement. Op 31 Augustus bedroegen deze voorraden 13.298.000 balen, waarvan 4.506.000 balen voor vernietiging. In de maand September zijn de voorraden dus vermeerderd met 798.000 balen.

Uit de heden bekend gemaakte weekstatistiek van Brazilië is gebleken, dat in de vorige week van Santos naar Europa verscheept zijn 103.000 balen tegen 67.000 balen in de week daarvóór en naar de Vereenigde Staten 125.000 balen tegen 170.000 balen. Verscheept werden van Rio naar Europa 40.000 balen tegen 33.000 balen en naar de Vereenigde Staten 21.000 balen tegen 24.000 balen. Als verkocht door Santos worden opgegeven naar Europa 96.000 balen tegen 69.000 balen en naar de Vereenigde Staten 133.000 balen tegen 136.000 balen.

In de eerste helft van November werden vernietigd 254.000 balen te Santos, 218.000 balen in Sao Paulo, tezamen 472.000 balen. De geheele hoeveelheid, welke vanaf het begin in 1931 tot 15 November 1933 vernietigd is, bedraagt volgens officieele opgave van den Nationalen Koffie-Raad 7.732.000 balen te Santos, 1.530.000 balen te Rio de Janeiro, 633.000 balen te Victoria, 14.306.000 balen in Sao Paulo en 500.000 balen op verschillende andere plaatsen, tezamen 24.701.000 balen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië zijn op het oogenblik, onder aftrek van het op ca. 15 dollarcenten geschatte voordeel van de bijlevering der bekende bonus van 10 %, voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheeping, ongeveer \$ 9.70 a 9.95 per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$ 9.95 a 10.20, terwijl zij voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheeping, bedragen \$ 8.70 a 8.80. Bij den dollarkoers van heden staan deze aanbiedingen gelijk met onderstaande prijzen in gouddollars:

Santos Superior	—	\$ 6.20 a 6.35
„ Prime	—	„ 6.35 a 6.50
Rio 7	—	„ 5.55 a 5.60

hetgeen, in vergelijking met een week geleden, 0.20 a 0.35 goud-dollar hooger is.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn ongeveer ½ ct. lager. Op het oogenblik zijn zij aan te nemen op:

Palembang Robusta, December-verscheeping, 11¼ ct.; Benkoelen Robusta, December-verscheeping, 11½ ct.; Mandheling Robusta, December-verscheeping, 13 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, December-verscheeping, 14¼ ct., alles per ½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de Rotterdamsche termijnmarkt zijn de noteringen bijna geheel onveranderd. Thans zijn zij voor November 11, December 10½, Maart 10¾, Mei 10 7/8 en September 11 ct.

De officieele loco-noteringen zijn ongewijzigd 17 ct. per ½ K.G. voor Superior Santos en 16 ct. voor Robusta.

De slotnoteringen te New-York waren in dollarcenten:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
27 November	\$ 5.80	6.02	6.15	6.38	8.21	8.40	8.51	8.77
20 November	„ 5.93	6.10	6.20	6.34	8.26	8.50	8.59	8.86
13 November	„ 5.95	6.12	6.20	6.29	8.36	8.56	8.64	8.83
6 November	„ 5.84	5.95	6.02	6.12	8.21	8.32	8.33	8.57

Rotterdam, 27 November 1933.

### AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19/25 Nov. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	19/25 Nov. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe .....	34.906	1.449.228	1.347.561	—	23.685	7.800	1.472.913	1.355.361
Rogge .....	6.230	368.786	445.691	300	7.373	3.003	376.159	448.694
Boekweit .....	300	21.157	24.773	—	25	244	21.182	25.017
Maïs .....	7.338	940.042	1.244.901	498	179.833	303.624	1.119.875	1.548.525
Gerst .....	29.288	474.980	448.701	1.702	42.313	33.889	517.293	482.590
Haver .....	980	119.895	178.232	—	3.808	3.892	123.703	182.124
Lijnzaad .....	—	176.736	265.422	—	205.105	347.082	381.841	612.504
Lijnkoek .....	4.662	129.727	83.601	—	200	50	129.927	83.651
Tarwemeel .....	675	17.236	22.383	127	5.649	12.632	22.885	35.015
Andere meelsoorten ....	1.267	48.080	41.334	—	7.933	12.229	56.013	53.563